

Təkəŋwanə nga ləkələkətə nga Bulusə ka ənji Koorintiya

¹ Wiinə ləkələkətə ca dzə daciiki Bulusə. Kə 'wii Əntaŋfə tə nyi, makə sətə mwayi ci, kaa nya ndzaanə ka masləkee əndə nga Yeesu *Aləmasiihu. Inə da ndzəkəŋushi'inaamə Sasətinasə *

² ca nəhəpaa tuunə Ikəliisiya nga Əntaŋfə də Koorintiya. Ma unə, malaaba ənji akəŋwacii Əntaŋfə nuunə, ləbə da Yeesu Aləmasiihu nuunə. Kə ta'i Əntaŋfə tuunə, koonə ndzaanə ka ənjaakii, makə sətə ta'i ci tə patənə nga ənjitə ca ɗa də'wa də ləmə nga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu taa dama patə. Ma təya, nga Slandanə rəŋwə naamə da tii.

³ Wa Əntaŋfə Dəsənaamə da Slandanə Yeesu Aləmasiihu a ɗa koonə pwapoonə, təya vii koonə ndzaanə jamə.

Kuyiriinə tə Əntaŋfə

⁴ Taa guci patə agi kuyiriinə nə nyi tə Əntaŋfwaaki ka puta goonə, putə nga ɗa pwapoonaaakii koonə dashi Yeesu Aləmasiihu.

⁵ Acii dagi ləbənə goonə da Aləmasiihu ndzaa unə mawahənyinə agi wabənə goonə da agi shiinə goonə.

* **1:1 1.1** Gal. 1.1; Sasətinasə: Slənə 18.17. **1:2 1.2** Slənə 18.1; 2 Koor. 1.1. **1:5 1.5** 2 Koor. 8.7.

⁶ Ma wabəətə shuuna fii agyanə Aləmasiihu, kə əji wabənəkii slərəginə a ədzəmuunə.

⁷ Acii ha'ə, ma agi uushi'iitə ci Əntanfə a vii ka ənja, pooshi ətə ətee unə taa rəŋwə, makə d̄ii ci agi gəranə nuunə ənyanə ŋga Yeesu Aləmasiihu.

⁸ Ci kavə tuunə ka kəŋaanənə ndihə ndihə ca'ə ka muudinə, koona shii ndzaanə yadə idəpaa uushi ashuunə saa'itə nə Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a ənya.

⁹ Ma Əntanfə, əndə gooŋga nə ci, ci 'wii tuunə koona ləbə da Uzənaakii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

Wabənə agyanə təkəshinə ahada ənji nə'unə

¹⁰ Yoo, ndzəkəŋushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə də ləmə ŋga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu koona ndzaanə ka ma rəŋwə, acii ga təkəshinə a shigərə aahadoonə; wa sətə a ədzəmuunə a ndzaanə uushi rəŋwə, una wabə ka ma rəŋwə.

¹¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma bii nyi ətsə ha'ə, acii kə shi hara ənji yi ŋga Kaləwi ka bəginə ka nyi pəŋgəranə oo'i, tə'i mabizhinə ahadoonə.

¹² Waatoo, taa wu ahadoonə, agi banə nə ci, tə Bulusə cii kəya nə'u, əndə'i əndə əŋki ci, tə Apoolasə cii kəya nə'u. Əŋki əndə'i əndə, tə Keefasə cii kəya nə'u. Ma əndə'i əndə əsə, əŋki ci, tə Aləmasiihu cii kəya nə'u. †

1:7 1.7 2 Tees. 1.7; Tit. 2.13. **1:8 1.8** Fil. 1.6; 1 Tees. 3.13; 5.23.
1:9 1.9 10.13; 1 Tees. 5.24; 2 Tees. 3.3. **1:10 1.10-11** 3.3; 11.18;
 2 Koor. 12.20; Af. 4.2-6; Fil. 2.2; Yooh. 17.21-23. † **1:12 1.12**
 3.4; Apoolasə: 3.5-6,22; 4.6; 16.12; Slənə 18.24; 19.1; Piita: 1 Koor.
 3.22; 9.5; 15.5; Gal. 2.9,11-14; 2 Koor. 10.7.

13 Ya saɲə matəkəkii nə Aləmasiihu kwa? anii tə Bulusə saɲə gwa'avə ənji ka putə goona? Ya saa'itə dīi ənji koonə bapətisəma saɲa, agi ləmə ɲga Bulusə kwa?

14 Kə kuyirii nyi tə Əntaɲfə, makə pooshi nyi dīi koonə bapətisəma, madaamə ka i Kərisəpusə tii da Gayusə. ‡

15 Aci ha'ə, pooshi əndə banə ahadoonə oo'i, də ləməki dīi ənji koonə bapətisəma.

16 Awa, kə buurətə nyi hara ənji. Kə dīi nyi bapətisəma ka ənji yi ɲga Sətəfanu əsə. Ma daaba'ə ənjitsa, shoone mada kə dīi nyi bapətisəma ka əndə'i əndə ahadoonə ma'ə. §

17 Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii əntaa ka daada bapətisəma sləkee Aləmasiihu ka nyi. Ma sləkee ci ka nyi, ka waaza ɲunyi Habara. Pooshi nyi dīi koonə dagwa ma, taa baarii koonə shiinə ɲga əndə shiɲkinə. Maci ha'ə dīi nyi, ma wabənaaki agyanə əntənə ɲga Aləmasiihu ashi ənfwa, kadə pooshi ɲgeerənə davə.

*Baawəda ɲga Əntaɲfə da hiimaakii ashi *Aləmasiihu*

18 Ma habara agyanə əntənə ɲga Aləmasiihu ashi ənfwa, ma ka ənjitə zii, madiikə uushi nə habarakii ka tii. Amma ma amə ənə upaa luupaanə, ɲgeerənə ɲga Əntaɲfə nə habarakii kaamə.

19 Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Ka saaweenə nə nyi ka hiima ɲga əndə

‡ 1:14 1.14 Kərisəpusə: Slənə 18.8; Gayusə: Rooma 16.23-24.

§ 1:16 1.16 Sətəfanu: 16.15. 1:18 1.18 Rooma 1.16; 2 Koor. 4.3.

hiima. Ka əndzəginə nə nyi shiinə nga ənjitə mbee ka uushi'inə.”

²⁰ Makə ha'ə dfii əna, iitə danə ənji hiima? iitə danə malimina? iitə danə ənji dfaada mabizhinə nga zamanana? Kə baarii Əntaɳfə paɳgəraɳə oo'i, madfiikə uushi nə shiinə nga əndə shiɳkinə akəɳwaciikii.

²¹ Acii ma Əntaɳfə, əndə hiima nə ci. Paa ci bwasee ka ənji shiɳkinə a shii tə ci dagi shiinatii satii. Amma ma habaranə ciina waaza, ətə cii təya ba madfiikə uushi, dadavə kadeesəkə ka ci luupaanəkii tə ənjitə vii ka ci gooɳga.

²² Ma Yahudiinə, kə mwayi tii neenə ka sə nga hurəshishinə zəku'i taabu'u viinə tii gooɳga. Ma hara slikərənə əsə, kə mwayi tii upaa shiinə zəku'i.

²³ Amma ma inə, ma habaranə ciina baaba, agyanə Aləmasiihu ətə shi təya gwa'avə aashi ənfwə ciina wabə. Kə biipaa səkə ka Yahudiinə nə habarakii. Ma hara slikərənə əsə, madfiikə uushi ci təya nee ka habarakii.

²⁴ Amma ma ənjitə 'wii Əntaɳfə tə tii, Yahudiinə da hara slikərənə patə, Aləmasiihu nə habarakii. Ci baarii baawəda nga Əntaɳfə da shiinə nga Əntaɳfə.

²⁵ Acii ma slənə nga Əntaɳfə ənə ci ənjə a nee makə madfiikə uushi, kə palee ka hiima nga əndə shiɳkinə. Ma raara'anə nga Əntaɳfə əsə, tə'i ci da ɳgeerənə palee ka ɳgeerənə nga əndə

1:19 1.19-20 3.18-20; Mat. 11.25; Rooma 1.22. **1:19 1.19** Isaa. 29.14; Ayb. 12.13,17; Isaa. 19.12-14; 44.25. **1:21 1.21** Rooma 1.19-20. **1:22 1.22** Mat. 12.38; Yooh. 4.48; Slənə 17.18,32. **1:23 1.23** 2.14; Gal. 3.1; 5.11. **1:24 1.24** 1.18; 2.5; Kwal. 2.3.

shin̄kinə.

²⁶ Ndzəkəŋushi'inəkya, buurətəmə makə sətə njuunə saa'itə 'wii Əntaŋfə tuunə. Ma ənjitə ci ənji shin̄kinə a nee ka tii mafyarakii, pooshi tii laŋə ahadoonə. Ha'ə nə madiigərə ənji, ənji mēghərəvənə əsə, pooshi tii laŋə ahadoonə.

²⁷ Amma tə uushi'iitə ci ənji *duuniya a nee madiikəkii ta'i Əntaŋfə. Ma d̄ii ci ha'ə, kaa ca d̄avə də ayinə ka mafyara ənja. Kə ta'i ci sətə maraara'əkii əsə, kaa ca d̄avə də ayinə ka ənji ŋgeerənə.

²⁸ Ha'ə əsə kə ta'i ci tə sətə geegi ənji *duuniya mbəfə, təya bərapaa, ca ndzaanə mazabə uushi akəŋwaciitii, kaa ca shii zamagi də sətə ci təya nee makə matahu uushi.

²⁹ Acii ha'ə, pooshi əndə da rəgwa ŋga d̄uunətə naakii nə akəŋwacii Əntaŋfə.

³⁰ Əntaŋfə kavə tuunə koona ndzaanə ləbə da Yeesu Aləmasiihu. Ci kavə tə Aləmasiihu əsə, kaa ca dzəgunətə kaamə shiinə. Yeesu Aləmasiihu d̄eegi kaamə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə. Daciikii ndzaa amə ka ənji ŋga Əntaŋfə, ci pərapaa taamə əsə.

³¹ Makə sətə d̄ii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ma əndətə ca moo d̄əlaginə, wa ca d̄əlagi də Slandana tanə."

2

*Habara agyanə əntənə ŋga *Aləmasiihu ashi*

1:25 1.25 2 Koor. 13.4. **1:26 1.26** Yooh. 7.48. **1:27 1.27-28** Rooma 12.16; Yak. 2.5; Luka 1.51-53; 6.20. **1:30 1.30** 2 Koor. 5.21. **1:31 1.31** 1.29; 2.2; 4.7; Irim. 9.22-23; 2 Koor. 10.17; 11.30; 12.5; Af. 2.9.

ənfwa

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma saa'itə shi nya gi ka wabənə koonə agyanə ma'umbee uushi ŋga Əntanƒə, pooshi nyi ƒaarii koonə mbee ka wabənə, pooshi nyi ƒaarii oo'i, kə shii nyi uushi'inə əsə.

² Acii ma saa'itə nyi ahadoonə, pooshi uushi kavə nyi aakəŋwaciiki madaamə Yeesu Aləmasiihu. Ma palee maa, əntənaakii aši ənfwa.

³ Ma saa'itə nyi ahadoonə, raara'ə nji nyi. Kə digə ədzəməki acii ŋgwalənə.

⁴ Ma agi dzəgunənaaki da wabənaaki koonə, pooshi nyi ƒaarii koonə mbee ka wabənə taa ƒaarə koonə shiinə ŋga əndə shiŋkinə. Amma Ma'yanə ŋga Əntanƒə da ŋgeerənaakii ƒaarəgi koonə oo'i, gooŋga tanyi nə uushi'iitsə fii unə amaki.

⁵ Acii ha'ə, əntaa shiinə ŋga əndə shiŋkinə kavə tuunə ka vii gooŋga, amma ŋgeerənə ŋga Əntanƒə kavə tuunə.

Wabənə agyanə shiinə ŋga Əntanƒə

⁶ Yoo, patə da ha'ə, shiinə ciina baaba ka ənjitə hadatəgi Ma'yanə ŋga Əntanƒə də moodəfətii. Amma ma shiinəkii, əntaa ŋga duuniyana, əntaa ŋga meeminə ŋga duuniyana əsə. Acii ma təya, ka uudəginə nə ŋgeerənətii pii pii.

⁷ Ma shiinə ənə ciina wabə agyanəkii, ma'umbee shiinə ŋga Əntanƒə nə ci. Kə shi ca umbee acii əndə shiŋkinə. Daga ci ma'ə

matagamə duuniya, kə dʒii ci aniya ŋga ɓaarii kaamə shiitsa, kaama shii mbee ka ndzaanə agi ɗuunuunaakii.

⁸ Ma shiitsa, pooshi meeminə ŋga duuniyanə paaratəgi. Maci kə paaratəgi tii, kaɗa pooshi tii gwa'avə tə Slandana aashi ənfwa. Ma ca, əndə məghərəvənə nə ci.

⁹ Ma ətsa, kə dʒii ha'ə makə sətə shi ənjə a nyaahə aasəkə malaaba ləkələkətə oo'i,

“Uushi'iitə ma'ə əndə shiŋkinə maneemə, taa fanə,

da sətə pooshi əndə sha kii hiima agyanəkii,

ci nə tantanyitə sətə ɗəkəpaa Əntaŋfə

ka ənjitə uu'i tə ci.”

¹⁰ Kaamə ɓaarəgi Əntaŋfə ma'umbee səkii dəcii Ma'yanakii. Acii ma Ma'yanə ŋga Əntaŋfə, agi neenə nə ci ka patənə ŋga uushi'iinə furəŋə. Hiima ŋga Əntaŋfə maa, agi neenə nə ci.

¹¹ Pooshi əndə ca shii hiima ŋga əndə, madaamə ma'yanə ŋga əndəkii ci daanəkii. Ha'ə əsə dʒii nə Əntaŋfə, pooshi əndə ca shii hiimaakii, madaamə Ma'yanakii saakii.

¹² Ma Ma'yaanə a ədzəmaamə, əntaa ŋga *duuniya, amma Əntaŋfə sləkee kaamə ka Ma'yanəkii, kaama shii paaratəgi də patənə ŋga uushi'iitə vii ci kaamə.

¹³ Ma uushi'iitə ciina baaba ka ənja, əntaa shiinə ŋga ənji shiŋkinə, amma Malaaba Ma'yanə vii keenə shiinəkii, ina baaba ka ənja,

2:7 2.7 Rooma 5.2; 2 Koor. 3.18; 4.17; Kwal. 1.26. **2:8 2.8** Luka 23.34. **2:9 2.9** Isaa. 52.15. **2:12 2.12** Rooma 8.15.

waatoo, ka ənjitə da Ma'yanə nga Əntanƒə a ədzəmətii.

¹⁴ Ma əndətə yadə Ma'yanəkii a ədzəməkii, pooshi ci ka upaa uushi'iitə ci Ma'yanə nga Əntanƒə a vii. Paa ci ka paaratəgi də uushi'iitsa, madiikə uushi nə ci akəŋwaciikii, acii see Ma'yanə nga Əntanƒə tanə nə kavə əndə ka paaratəgi də uushi'iitsa.

¹⁵ Ma əndətə da Ma'yanə nga Əntanƒə a ədzəməkii, ci nəndə paaratəginə də uushi'iitəsə patə. Amma pooshi ənji duuniya ka paaratəgi də sətə cii kəya ɗa.

¹⁶ Makə sətə bii malaaba ləkaləkətə, oo'i, “Wu sanə shii hiima nga Slandanə bahə ka ka ci hiima?” Amma ma amə, tə'i amə da Ma'yanə nga Aləmasiihu.

3

Ənji slənə nga Əntanƒə

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma nyi ka naaki na, paa nyi wabi koonə makə sətə ci ənjə a wabə ka ənjitə da Ma'yanə nga Əntanƒə a ədzəmətii. Amma kə wabi nyi koonə makə sətə ci ənjə a wabə ka ənji nga duuniya. Acii ma'ə unə makə mbərəzhinyinə agi nə'unə tə *Aləmasiihu.

² 'Wanə vii nyi koonə, əntaa ɗafəna, acii ma'ə unə mambu'umə bahə adə ɗafəna. Taa nga ənə maa, ma'ə unə mambu'umə bahə adənə.

2:13 2.13 2.4; 12.10. **2:14 2.14** 1.18,23; Yooh. 3.5-12; 2 Koor. 3.14-18. **2:16 2.16** Isaa. 40.13; Rooma 11.34. **3:1 3.1** Yooh. 16.12. **3:2 3.2** Ibər. 5.12-13; 1 Piita 2.2.

³ Acii ca'e əndzə'i pooshi kama kamaanə nga ndzaanə goonə da nga ənji *duuniya. Ma unə, ma'e sərəha ahadoonə, ma'e mbəəzənə ahadoonə əsə. Ətsə baarii paŋgəraŋə oo'i, ənji nga duuniyanə nuunə, pooshi kama kamaanə nga ndzaanə goonə da hara ənji saakii.

⁴ Ya saŋə madfa bii əndə oo'i, tə Bulusə cii kəya nə'wa, əndə'i əndə əsə əŋki ci, tə Apoolasə cii kəya nə'wa, əntaa mbərə mbərə nə ndzaanə goonə da ənji duuniya ətsə kwa?

⁵ Wu saŋə nə Apoolasə? Wu saŋə nə Bulusa? Ma inə, ənji slənə nga Əntaŋfə niinə tanə. Dagi slənəkii vii unə gooŋga. Inə patə agi slənə niinə ahadoonə makə sətə bii Əntaŋfə keenə d'fanə.

⁶ Ma nyi, slikerənə ləgii nyi. Apoolasə əgi ma'inə aatsakii. Amma Əntaŋfə gərətə.

⁷ Ma əndə ləganə da əndə əgə ma'inə aatsakii, əntaa magadə uushi nə tii. Əntaŋfə nə magadə uushi, acii ci d'əvətə, ci gərətə əsə.

⁸ Pooshi kama kamaanə ahada əndətə ləgii da əndətə əgi ma'inə. Taa wu patə, ka luunə nə ci shikwakii.

⁹ Acii ma inə, guvii-slənənyinə nga Əntaŋfə niinə. Ma unə əsə, rə nga Əntaŋfə nuunə.

Make maghənə ha nga Əntaŋfə nuunə əsə.

¹⁰ Ma Əntaŋfə, də pwapoonaakii vii ci ka nyi baawəda nga d'a də sləna. Kə ndzaa nyi makə nga əndətə mbee ka ghənə kuva. Kə mbukəpaa nyi kuvə nga'ə. Əndə'i əndə a shi ka

3:3 3.3 1.10-11; Gal. 5.19-20. **3:4 3.4-5** 1.12. **3:6 3.6** Slənə 18.4,11,24-28. **3:8 3.8** 4.5. **3:9 3.9** Mat. 13.3-9; Af. 2.20-21; 1 Piita 2.4-6.

kanə aagyanəkii. Taa wu patə, wa ca ɲgərətə haŋkalaakii ɲga'ə, kaa ca ka aagyanə kuvətsa.

¹¹ Kə uugi mbukə kuvə ndzaanə, waatoo, Yeesu Aləmasiihu. Pooshi mbukə əndə'i ma'ə.

¹² See kanə aanəkii. Ma hara ənja, ka kanə nə tii də əndzənə, taa də hara tibisa, taa də faariinə ətə da məghərəvənə. Hara ənji əsə, ka kanə nə tii də ənfuginə, taa də ndzadə, taa də uunjinə.

¹³ Kadə nə slənə ɲga taa wu a baarəgi naakii na, uuseratə nə Əntaŋfə a də gəɲwanə. Uuserakii nə gunə a təbətə slənəkii, ca baarəgi paŋgəraŋə tə slənə ɲga taa wu patə.

¹⁴ Madə ma kaatə kii əndə aagyanə mam-bukya kuva, tə'i ɲgeerənə davə, ka upaanə nə əndəkii shikwa.

¹⁵ Amma madə kə ətsagi slənə ɲga əndə agi gunə, ka əteenə nə ci ka shikwakii. Ma ci də naakii na, ka mbərəfənə nə ci makə əndətə mbərə'ya ɲgahə agi gunə.

¹⁶ Ya saŋə kə shii unə oo'i *yi ɲga Əntaŋfə nuunə nii? Ya saŋə kə shii unə oo'i, də naakii nə Ma'yanə ɲga Əntaŋfə a ədzəmuunə nii?

¹⁷ Taa wu patə saawee ka yi ɲga Əntaŋfə, ka saaweenə nə Əntaŋfə ka ci naakii əsə. Aci ma yi ɲga Əntaŋfə, malaabakii. Unə də noonə nə boo, nə yaakii.

¹⁸ Ga taa wu agyuunə a ha'u də naakii na. Madə tə'i əndə ahadoonə ca hiima oo'i, tə'i ci da shiinə agi duuniyana, wa ca bwasee ka

3:10 3.10 1 Koor. 15.10. **3:11 3.11** Isaa. 28.16; Slənə 4.11-12.

3:13 3.13-15 Rooma 2.6; 2 Koor. 5.10. **3:15 3.15** Yahu. 23.

3:16 3.16 6.19; Rooma 8.9,11,15; 2 Koor. 6.16; Gal. 5.25; 1 Piita 2.5.

hiimatsa, ca hөөтөpaa naakii na, ca ndzaa ka өндөтө pooshi shii taa mi, kaa ca shii ndzaanө ka өндөтө shii uushi tanyi.

¹⁹ Acii ma сөтө ci өнji duuniyanө a nee makө shiinө, дiiкөнө нө ci akөнwacii өнтанfө. Makө сөтө дii manaahөkii asөкө malaaba lөkalөkatө oo'i, "Dө fyarанө нга mafyara өнji көсөнө өнтанfө тө тii."

²⁰ Тө'i manaahөkii өсө өтө bii, "Kө shii Slan-dанө oo'i, ma hiima нга mafyara өнja, uushi zabө."

²¹ Ci дii cii kya ba koonө, ga taa wu a hanөтө naakii нө putө нга slөнө нга өндө shinkinө. Acii noonө нө uushi'inө patө.

²² Taa Bulusө, taa Apoolasө, taa Keefasө, taa *duuniya, taa өpinө, taa өntөнө, taa өndzө'ya, taa aakөнwa, patө noonө.

²³ Ma unө өsa, нга Alөmasiihu nuunө. Alөmasiihu naakii өсө, нга өнтанfө нө ci.

4

*Maslөkee өнji нга *Alөmasiihu*

¹ Нга'ө ka nyi ka өнjө a shii oo'i, ma inө, өнji slөнө ka Alөmasiihu niinө. Aacii inө ba'avө өнтанfө ma'umbee uushi'iinaakii, keena baaba ka өнja.

² Ma tsarө нга өндө slөнөtsa, кө дөbee ca slөнө slөnaakii дө goonгаanө.

3:18 3.18 4.10. **3:19 3.19** Ayb. 5.12-13; 1 Koor. 1.20. **3:20**
3.20 Jab. 94.11. **3:22 3.22** Rooma 8.38. **3:23 3.23** 15.28;
 Rooma 14.7-9. **4:2 4.2** Luka 12.42.

³ Taa mi patə hiimii unə agyanəki, hara ənji ka bəzənə nə tii səkə də nyi, hara ənji əsə ka dələnə nə tii də nyi, amma ma nyi, paa nyi ka neenə makə uushi. Nyi ka naaki nə maa, paa nyi ka lagi gəŋwanə ŋga naaki nə taa kə slənyi nyi ŋga'ə taa pooshi.

⁴ Taa ŋgahi paa nyi shii hatə kulii nyi davə, patə da ha'ə əntaa nyi nə lagi gəŋwanə ŋga naaki nə oo'i, pooshi uushi ashiki. Əntaŋfə na lagi ka nyi gəŋwanə.

⁵ Acii ha'ə, pooshi dibə una lagi gəŋwanə agyanə ənji daga saa'ikii ma'ə mambu'yamə, waatoo daga Slandanə ma'ə mashimə. Ma ca, ci na ŋgiragi tə uushi'iitə ma'umbeekii agi təkunə ka bərənə. Ca baarəgi paŋgəraŋə tə hiimatə a ədzəmə ənda. Ma uusərakii, ka dələnə nə Əntaŋfə də taa wu patə makə sətə dəbēe ka ci.

⁶ Ndzəkəŋushi'inəkya, ma wabi nyi uushi'iitə patə agyaniinə da Apoolasə, kaa ca shii tsakənə tuunə, una nə'u dərəpə geenə, acii goona piitəgi sətə nyaahə ənji asəkə malaaba ləkaləkatə, goona haŋətə noonə na putə ŋga əndə rəŋwə, una bərapaa əndə'i ənda.

⁷ Ya ha, wu saŋə dʒuunətə tə ha? Ya saŋə əntaa Əntaŋfə vii ka hə patənə ŋga uushi'inə aciiku kwa? Madfa viina, ka mi dʒii cii kwa haŋətə naaku nə, ha dʒatə makə də ŋgeeriiku upaa ha?

⁸ Ya saŋə kə uugi unə upaa patənə ŋga sətə dəbēe una upaa kwa? Kə uugi unə dʒaginə ka mawahənyinə kwa? Taa ŋgahi əntaa meeminə

nuunə saɲa, kə ɖii unə ɲwanɲuunə kwa? Kə mwayi nyi una ɖa ɲwanɲuunə, kaama shi zəmə ɲwanɲuunə patə.

⁹ Ma cii kya nee naaki, kə geegi Əntaɲfə keenə mbəfə, inə masləkee əɲja. Ma inə, makə ɲga əɲjitə lagi əɲji ka tii gəɲwanə ɲga βələnə tə tii niinə, inə kəɲaanə akəɲwacii patənə ɲga *duuniya. Malaa'ikanyinə da patənə ɲga əɲji shiɲkinə a tsaamə tiinə, ina əntə.

¹⁰ Ma inə, makə maɖiikə əɲji niinə putə ɲga Aləmasiihu. Ya saɲə mafyarakii nuunə agi ləβənə goonə da Aləmasiihu kwa? Pooshi ɲgeerənə aashiinə. Ya unə noona, tə'i ɲgeerənə ashuunə kwa? Kə bərapaa əɲji tiinə. Ya unə noona, kə ɖuunətə əɲji tuunə kwa?

¹¹ Dəɲə ənshinə agi maɖəfənə da meegiirənə niinə, dəgəjinə patə nə kəjeerənə geenə, agi fəəslənə nə əɲji tiinə, pooshi yi geenə əsə.

¹² Də ciiniinə ciina slənə makə a əntəgiinə. Maɖa kə dzaanii əɲji tiinə, agi ɖanə niinə ka tii barəkəanə. Maɖa cibee əɲji keenə, agi sə'watənə niinə. *

¹³ Maɖa wabi əndə bwaya uushi aashiinə, də ɲunyi wabənə jikə niinə ka ci. Kə ənəpaa inə ka gərədzəkə ɲga duuniya. Ca'ə əndzə'i ma'ajijinəkii niinə akəɲwacii duuniya.

¹⁴ Ma nyaahə nyi koonə ətsa, əntaa ka ɖavə də ayinə koonə, amma kaa nya shii paaratəginə koonə, makə moodə manjeevənaaki.

4:9 4.9 Rooma 8.36; Ibər. 10.33. **4:10 4.10-13** 2 Koor. 11.23-29.

4:10 4.10 3.18. * **4:12 4.12** Luka 6.28; Slənə 7.60; Rooma 12.14; də ciiniinə ciina slənə: Slənə 18.3. **4:13 4.13** Nğəər. 3.45.

15 Taa kə upaa unə ənji dzəgunətə koonə wabənə nga Aləmasiihu sabakə, rəŋwə nə dəsənuunə. Nyi ndzaanə ka dəsənuunə agi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu saa'itə kirə nyi koonə Njunyi Habara.

16 Aciikii wanyinə ka kədiinə acii unə koonə nə'u dərəpaaki.

17 Putakii ha'ə, wanyinə ka sləkeenə koonə ka Timooti. Ma ca, kəfashinaaki nə ci, uuzənaaki əndə goonga putə nga Slandana. Ci na dzə ka buurətə koonə ndzaanaaki agi ləbənə ləbiinə da Aləmasiihu. Ca baarii koonə sənə cii kya dzəgunə ka ənji taa asəkə ŋgutə Ikəliisiya taa da patə. †

18 Ma hara ənji ahadoonə, kə haŋətə tii natii na. Ma nə tii ka nəhənə, paa nyi ka ənənə ka tsaamətənə tuunə ma'ə.

19 Amma maɖa kə luuvə Slandana, ka dzənə nə nyi aahoonə kədəhə. Maɖa kə gi nyi, ka neenə nə nyi ka baawəɖatə marii ənjitsə ca haŋətə natii na, əntaa wata wabənətii. ‡

20 Aci ma ŋwanjuunə nga Əntaŋfə, paa ci ka baarə naakii nə də wabənə, amma də baawəɖa baarənəkii naakii na.

21 Gəɖə ŋgutə saŋə koonə? A dzə nyi da i uu'yanə nii, anii a banee nyi ka ədzəməki, nya dzə ka baariinə koonə makə sətə uu'i nyi tuuna?

4:15 4.15 Gal. 4.19. **4:16 4.16** 11.1; Fil. 3.17; 1 Tees. 1.6.
† **4:17 4.17** Timooti: 16.10; Slənə 16.1; 2 Koor. 1.1. ‡ **4:19 4.19**
maɖa kə luuvə Slandana: Slənə 18.21; Yak. 4.15. **4:20 4.20**
2.4; 15.24. **4:21 4.21** 2 Koor. 1.23; 13.10.

5

Aləhiinə ahada ənji nə'unə

¹ Kə fi nyi, tə'i hara ənji ca alə hiinə ahadoonə. Ma tsarə ɲga aləhiitsə maa, taa ahada ənji faara, pooshi tsarəkii ka d'anə. Ma bii nyi ətsə ha'ə, acii kə fi nyi, tə'i əndə ca baa də minə ɲga dii.

² Makə ha'ə ətsa, ka mi cuuna haɲətə noonə nə dii? Ma dəbee, məbətəsəkə d'a nuunə. Ma əndətsə slənyi sətə ahadoonə, kə dəbee ənjə a laakəgi tə ci ahadoonə.

³⁻⁴ Taa ɲgahi pooshi nyi gatə ahadoonə, patə da ha'ə, davə ahadoonə nə moodəfəki. Acii ha'ə, aɡi ləmə ɲga Slandanaamə Yeesu kə lagi nyi ɡəɲwanə aɡyanə əndətsə dii tsarə slənətsa. Ma d'anuunə, dzatəmə də nə. Ma'yanaaki maa, ka ndzaanə nə ci ahadoonə. Nɡərəmə əndətsə də baawəda ɲga Slandanaamə Yeesu,

⁵ una kavə tə ci aacii *Seetanə kaa shishinəkii a zagi dza'ə. Ma əpinaakii əsə, ca shii upaa luupaanə uusəra ɲga ənyanə ɲga Slandanaamə Yeesu.

⁶ Pooshi dəbee una haɲətə noonə nə makə sətə cuuna d'a. Kə shii unə wabənə ətə ci ənjə a ba, "Burəɲanə ɡi'u ca aslətə mahwadə əmpunə."

⁷ Fədəɡimə lee tə iirə burəɲaatsa ahadoona, waatoo 'waslyakəənə goonə, koonə shii ndzaanə makə mahwadə əmpunə yadə burəɲanə aɡikəya. Weewee ma unə, malaabakii nuunə, acii kə əɲki Aləmasiihu ka puta gaamə. Ma

5:1 5.1 Leew. 18.8. 5:2 5.2 6.12; 10.23. 5:3-4 5.3-4 Kwal. 2.5. 5:5 5.5 1 Tim. 1.20. 5:6 5.6 Gal. 5.9.

ca, makə bagatə ɲgirə ənji ka ɖa də sataka ka Əntaɲfə agi kumənə ɲga *Pasəka nə ci.

⁸ Acii ha'ə, gaama ɖa kumənə gaamə də burooditə ɖii ənji də iirə burəɲanə ɲga 'waslyakəənə da bwaya bwayaanə. Amma ɖaamə kumənə gaamə agi laabanə da gooɲgaanə, makə sətə ɖii buroodi ətə yadə burəɲanə agikii malaabakii.

⁹ Ma asəkə ləkələkataaki ɲga təkəɲwanə, kə nyaahə nyi koonə oo'i, goona ndzaanə da ənjitə ca aləhiinə.

¹⁰ Ma wabi nyi koonə ha'ə, əntaa agyanə ənjitə mashiimə tə Əntaɲfə wabi nyi, acii ma təya, tə'i ənji aləhiinə ahadatii, tə'i ənji moo uushi ɲga hara ənji, tə'i mahiirənə, tə'i ənji paslə uuləminə əsə. Makə ɖii ci ganə asəkə duuniya nə tii, pooshi rəgwa ɲga təkəe ka noonə nə da tii.

¹¹ Amma ma wabi nyi koonə ha'ə, agyanə əndətə ca ba oo'i, əndə nə'unə nə ci, asee agi aləhiinə nə ci, taa moo uushi ɲga əndə'i ənda, taa paslə uuləminə, taa jaarakənə aashi əndə'i ənda, taa əndətə ɲgirə sa ənvwə tə ci, taa hərənə. Ma tsarə ɲga əndə nə'uutsa, goona adə asəkə kəɲwə rəɲwə da ci shaɲə.

¹² Ma ənjitə əntaa ənji nə'unə nə tii, pooshi nyi da baawəɖa ɲga lagi gəɲwanə agyanətii. Agyanə ənji nə'unə makə noonə lagi nuunə gəɲwanə.

¹³ Makə sətə ɖii manaahəkii asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ləkəgimə məzə ənda

5:7 5.7 Shig. 12.1-15; 13.7; Yooh. 1.29; 1 Piita 1.19. **5:9 5.9** Mat. 18.17; 2 Tees. 3.14. **5:11 5.11** 6.9-10; 2 Tees. 3.6; Tit. 3.10; 2 Yooh. 10. **5:12 5.12-13** Dzək. 13.6.

ahadoonə.” Ma ənjitə əntaa ənji nə'unə nə tii, Əntaɲfə ci saakii na la ka tii gəɲwanə.

6

Daada gəɲwanə ahada ənji nə'unə

¹ Madə tə'i əndə nə'unə da wula ɲga əndə'i əndə nə'unə makə ci, iitə saɲə bwaseenəkii ka ənji ɲga Əntaɲfə, ca kərə wulakii aakəɲwacii ənjitə pooshi shii tə Əntaɲfwa?

² Ya saɲə pooshi unə shii oo'i, ənji ɲga Əntaɲfə na la gəɲwanə ka ənji *duuniya kwa? Madə unə na la gəɲwanə ka ənji duuniya, aa pooshi unə mbu'i bahə lagi gəɲwanə ɲga uuji uushi'iinə kwa?

³ Mashiimuunə saɲə oo'i, amə na la gəɲwanə ka malaa'ikanyinə kwa? Sakwa uushi'inə ɲga duuniya dʒii?

⁴ Makə ha'ə na dfa saɲa, madə shigi mabizhinə ahadoonə, ka mi cuuna dzə ka kərə wulakii aakəɲwacii ənjitə pooshi agi nə'una?

⁵ Agi dfanə nuunə ayinə ka noonə na. Iitiitə daa pooshi mashii əndə taa rəɲwə ahadoonə bahə hadfatəgi də mabizhinə ahadoonə ənji nə'una?

⁶ Wata madfanə nə əndə nə'unə, ca dzə ka kərə wula ɲga əndə nə'unə makə ci aakəɲwacii gəɲwanə, ənjitə mashiimə tə Əntaɲfə ca dzə ka la ka ci gəɲwanəkii.

⁷ Makə kə kiiruunəshinə aakəɲwacii gəɲwanə, kə kulii unə ətsa. Ma dəbee, madə kə bəzee əndə ka səkuunə, sə'watəmə. Madə kə

ali ɛndɛ rɛgwa ŋga ɛgɛnɛ tuunɛ, bwaseemɛ ka ci. Gɛdɛ ci acii kɛrɛ ɛndɛ aakɛŋwacii gɛŋwanɛ.

⁸ Amma ma unɛ, pooshi unɛ agi dɛnɛ ha'ɛ. Acii unɛ dɛ noonɛ nɛ maa, agi baazee nuunɛ ka sɛkuunɛ ahadoonɛ sɛgoonɛ, una hɛɛrɛshi ɛsɛ. Ahadoonɛ ndzɛkɛŋushi'inɛ ɛnji nɛ'unɛ maa, agi dɛnɛ nɛ tsarɛ ŋga ɛtsa!

⁹ Ya saŋɛ pooshi unɛ shii oo'i, pooshi bwaya ɛnji ka upaa dɛmɛnɛ aagi *ŋwanjuunɛ ŋga ɛntanɔfɛ kwa? Goona ha'u dɛ noonɛ nɛ zaɓɛ. Ma ɛnji dɛ bwaya ndzaanɛ, taa ɛnji paslɛ uulɛminɛ, taa ma'alɛhiinyinɛ, taa ɛnjitɛ ca baa da ŋguyirɛnɛ makɛ tii,

¹⁰ taa mahiirɛnɛ, taa ɛnji moo uushi ŋga ɛndɛ'i ɛnda, taa ɛnjitɛ ci ɛnvwɛ a dɛ tɛ tii anɛtii, taa ɛnji dzaana hara ɛnji, taa ɛnji luutɛ uushi ŋga hara ɛnji, patɛnɛ ŋga ɛnjitɛ ca dɛ tsarɛ ŋga slɛnɛtsa, pooshi tii ka upaa rɛgwa ŋga dɛmɛnɛ aagi ŋwanjuunɛ ŋga ɛntanɔfɛ shaŋɛ.

¹¹ Ma ŋga ŋukɛ, ha'ɛ makɛ ɛtsɛ nji hara ɛnji goonɛ. Amma kɛ tifyagi ɛntanɔfɛ koonɛ 'waslyakɛnɛ goonɛ, ca laabagi tuunɛ dagi lɛbɛnɛ goonɛ da Slandanɛ Yeesu Alɛmasiihu, dagi baawɛda ŋga Ma'yanɛ ŋga ɛntanɔfɛ gaamɛ ɛsɛ.

Duunɛtɛnɛ tɛ ɛntanɔfɛ dɛ shishinɛ

¹² Ka banɛ nɛ hara ɛnji ahadoonɛ oo'i, tɛ'i tii da rɛgwa ŋga dɛ taa ŋgutɛ uushi. Ha'ɛ makɛ ɛtsa, amma ɛntaa uushi'inɛ patɛ ca tsakɛ ɛnda.

6:7 6.7 Mat. 5.39-40; Rooma 12.17. **6:9 6.9-10** 15.50; Gal. 5.19-21. **6:11 6.11** Tit. 3.3-7; Ibɛr. 9.14; 1 Yooh. 1.7.

Ma nyi, ka banə nə nyi, tə'i nyi da rəgwa ŋga slənə taa mi patə. Amma paa nyi ka bwaseenə kaa taa mi a kavə tə nyi aakəŋwa.

¹³ Hara ənji, ka banə nə tii, ma kapaa Əntaŋfə zəma, ka səka. Ka zəmə dīi Əntaŋfə səkə əsə. Ha'ə makə ətsa. Amma ka zamaginə nə Əntaŋfə də səkə tii da zəmə patə. Ma shishinə, pooshi Əntaŋfə dīi kaamə tə ci ka aləhiinə. Amma, ma dīi ci kaamə shishinə, kaama slənə ka Slandanə də ci, Slandanə a tsakə tə shishinaamə əsə.

¹⁴ Makə sətə madəe Əntaŋfə ka Slandana agi maməətə ənja, ha'ə nii kəya madəe kaamə də baawədaakii əsə.

¹⁵ Kə shii unə, ma shishinuunə, purəjanə ŋga shishinə ŋga *Aləmasiihu nə ci. Ya əna, kə dəbēe əndə a ŋgərə purəjanə ŋga shishinə ŋga Aləmasiihu, ca gəŋutəgi da ŋga badawa ŋga minə nii? Pooshi ka d'anə shaŋə!

¹⁶ Ya saŋə pooshi unə shii oo'i, ma əndətə ŋgire shishinəkii, ca gəŋutəgi da ŋga badawa ŋga mina, kə ndzaa tii shishinə rəŋwə kwa? Aci tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Tii bəra'i, ka ndzaanə nə tii shishinə rəŋwə."

¹⁷ Amma ma əndətə gəŋutə də naakii nə da Slandana, kə ndzaa ci malaabakii də Ma'yanaakii.

¹⁸ Makə dīi ha'ə, bwaseemə ka aləhiinə. Patənə ŋga hara 'waslyakəənə, pooshi ka uree

6:12 6.12 8.9; 10.23; Gal. 5.13; 1 Piita 2.16. **6:13 6.13** Mat. 15.17-19; 1 Tees. 4.3. **6:14 6.14** 15.15,20; Rooma 6.4; 8.11; 2 Koor. 4.14. **6:15 6.15** 12.27. **6:16 6.16** 'Wat. 2.24; Mat. 19.5; Af. 5.31. **6:17 6.17** Yooh. 17.21-23; Rooma 8.9-11; 2 Koor. 3.17-18; Gal. 2.20.

ka shishinē nga ənda. Amma ma aləhiinē, ka patənē nga shishinē cii kəya də 'waslyakəənē.

¹⁹ Ya sanə pooshi unə shii oo'i, yi nga Malaaba Ma'yanə nə shishinuunə kwa? Ma Malaaba Ma'yaatsə ashuunə, Əntanʃə vii koonə. Əntaa noonə səgoonə nə shishinuunə, amma nga Əntanʃə.

²⁰ Də uushi dzabanə pərii ci tuunə. Acii ha'ə, wa shishinuunə a ndzaanə malaabakii, koonə shii vii də dūunuunə ka Əntanʃə.

7

Wabənə agyanə ngərəshinə

¹ Yoo, wiinə jikəvənaaki agyanə wabəənə nyaahoonə. Madə kə bii əndə, paa ci ka ngərə minə shanə, ci palee də nga'əənə.

² Amma acii goona dzəgərə aagi aləhiinə, wa ngurə a ngərə minə. Minə əsa, wa kya ngərə ngura.

³ Ga ngurə a ənslə'wa də shishinəkii ka mi-naakii. Ha'ə nə minə əsə, ga kya ənslə'wa də shishinətə ka ngurii.

⁴ Acii ngurə nə slanda shishinə nga minə. Ha'ə nə shishinə nga ngurə əsə, minə nə slandakii.

⁵ Goona taanʃashi də shishinuunə, madəamə unə kə luuvə ahadoonə nga saa'i gi'u agyanəkii, koonə shii kavə nuunə ka də də'wa. Ma daaba'əkii, una ənə ka guɟunə goonə makə nga ɟukə əsə koonə mbee ka kaka'atə noonə na.

6:19 6.19 3.16. **6:20 6.20** 7.23; Rooma 13.14; 1 Piita 1.18-19.

7:2 7.2 1 Tees. 4.3-4. **7:3 7.3** Af. 5.21-29.

Də ha'ə gatsəgi nuunə tə təbənə ŋga *Seetanə tuunə.

⁶ Ma agi wabəətsə bii nyi koonə, pooshi nyi bii tyasə see a doonə ha'ə, amma banə tanə cii kya ba koonə.

⁷ Ma mwayi nya, a ndzaa unə patə makə naaki. Amma taa wu patə tə'i ci da naakii viinə ətə vii Əntanfə ka ci pamə. Acii əndə'i ənda, ka mbeenə nə ci ka ndzaanə daanəkii, amma ma əndə'i əndə, paa ci ka mbeenə.

⁸ Wiinə sənə cii kya ba ka ənjitə pooshi ŋgirə minə taa ŋgərə ŋgura, da ka mooryafinə. Madfa kə ndzaa tii yadə ŋgərəshinə makə naaki, ci pəlee.

⁹ Amma madfa pooshi tii ka mbee ka kaka'agi natii na, wa təya ŋgərəshi. Gəfə ci acii hənənə ŋga suuna ŋga shishinə a ədzəmətii.

¹⁰ Wiinə sənə cii kya ba ka ənjitə ŋgirəshi. Əntaa banaaki, amma bariya ŋga Slandana. Ma minə, ga kya təkə da ŋgurii.

¹¹ Amma madfa kə tikə tii, ga kya ŋgərə əndə'i ŋgura. Mbu'u ka ənənə nə tii ka naranə da ŋgurii. Ha'ə əsə, ga ŋgura a lakəgi minaakii.

¹² Wiinə sənə cii kya ba ka hara ənji nyi saaki də maki, əntaa Slandana. Madfa ma minə ŋga əndə nə'unə, madfa əntaa əndə nə'unə nə ki, amma kə luuvə ki ndzaanə gakkii, ga ca lakəgi tə ki.

¹³ Ha'ə nə minə əsə, madfa ma ŋgurii, əntaa əndə nə'unə nə ci, amma kə luuvə ci ndzaanə da ki, ga kya alə rəgwa ŋga təkənatii.

7:7 7.7 Mat. 19.11-12; 1 Koor. 12.11. **7:9 7.9** 1 Tim. 5.14.

7:10 7.10-11 Mat. 5.32; 19.9.

14 Ma bii nyi ha'ə, acii taa ngahi pooshi ngurii agi nə'unə, patə da ha'ə kə luuvə Əntanfə tə ci putə nga minaakii. Ha'ə nə minə əsə. Taa ngahi paa ki agi nə'unə, patə da ha'ə kə luuvə Əntanfə tə ki putə nga ngurii. Maci pooshi ha'ə, kaɗa pooshi manjeevənətii ka ndzaanə ka ənji nga Əntanfə. Amma putə nga ətsə ha'ə, kə ngirə Əntanfə tə tii ka manjeevənaakii.

15 Amma maɗa kə mwayi minə taa ngura ətə pooshi agi nə'unə təkənə da əndə nə'unə, wa təya təkə. Maɗa kə ɗii ha'ə, pooshi əndə nə'uutə tanjəgi bariya. Amma ka ndzaanə jamə 'wii Əntanfə taamə. *

16 Unə makinə ənji nə'unə, buurətəmə nga'ə. Mbu'u taa daciai unə nə nguyirənə goonə a upaa luupaanə. Unə nguyirənə ənji nə'unə əsə, buurətəmə nga'ə. Mbu'u taa daciai unə nə makinə goonə a upaa luupaanə.

Ndzaanə nga əndə makə sətə 'wii Əntanfə tə ci

17 Ma sətə palee, wa əndə a slənə makə sətə vii Əntanfə ka ci baawəɗa nga slənənə. Wa ca ndzaanə saakii makə sətə nji ci saa'itə 'wii Əntanfə tə ci. Ha'ə cii kya dzəgunə ka ənji taa asəkə ngutə Ikəliisiya.

18 Maɗa tə'i əndə *ryaminii daga Əntanfə ma'ə ma'wamə tə ci, maɗa kə 'wii Əntanfə tə ci, ga ca alə əndzəgi baavə nga ryaminanə ashikii. Maɗa

7:14 7.14 Rooma 11.16. * **7:15 7.15** ka ndzaanə jamə: 14.33; Rooma 12.18; 14.19; 2 Koor. 13.11; Kwal. 3.15; Ibər. 12.14. **7:16 7.16** 1 Piita 3.1.

tə'i əndə əsə ətə 'wii Əntanfø paa ci ryaminii, wa ca ndzaanə saakii ha'ə, ga ca ryamina.

¹⁹ Acii pooshi kama kamaanə ahada maryamina ənda da əndətə pooshi ryaminii akəŋwacii Əntanfø. Amma nə'u bariya ŋga Əntanfø nə uushi.

²⁰ Taa wu patə, wa ca ndzaanə makə ətə nji ci saa'itə 'wii Əntanfø tə ci.

²¹ Mada mava nə əndə saa'itə 'wii Əntanfø tə ci, ga ca buurə agyanəkii. Amma mada kə upaa ci rəgwa ŋga ndzaanə ka dimwa, wa ca da ha'ə.

²² Ma bii nyi ətsa, acii ma mavatə 'wii Əntanfø tə ci, kə ndzaa ci ka dimwa putə ŋga ləbənaakii da Slandana. Ha'ə nə dimwatə 'wii Əntanfø tə ci əsə, kə ndzaa ci ka mava ŋga Slandana.

²³ Də uushi dzabanə pərii Əntanfø tuunə. Goona ənyagərə də noonə nə ka maviinə ŋga ənja.

²⁴ Acii ha'ə, ndzəkəŋushi'inəkya, taa wu patə, wa ca ndzaanə akəŋwacii Əntanfø makə sətə 'wii Əntanfø tə ci.

Wabənə agyanə ənjitə pooshi sha ŋgirəshə da mooryafinə

²⁵ Ma agyanə ənjitə ma'ə matəkətəmə ŋgərəshinə əsə, wiinə sənə cii kya ba. Pooshi uushi bii Slandanə ka nyi agyanəkii, amma ka banə nə nyi koonə naaki hiima, makə dīi ci, pwapoonə ŋga Slandanə kavə tə nyi ka ndzaanə ka əndə goonəga.

7:18 7.18 Gal. 5.1. **7:19 7.19** Rooma 2.25-29; Gal. 5.6. **7:22 7.22** Af. 6.6; Filim. 16; 1 Piita 2.16. **7:23 7.23** 6.20. **7:25 7.25** 1 Tim. 1.12-14.

26 Ma hiimaaki, madfa ndzaa əndə daanəkii yadə ɲgərəshinə, ci palee. Ma bii nyi ətə ha'ə, acii tə'i cibənyinə laɲə ci ənjə a sa ɲga əna.

27 Ma əndətə ɲgirə minə, ga ca kaaree ka miita. Ma əndətə pooshi sha təbətə ɲgərə minə, ga ca ɲgərə.

28 Amma taa ɲgahi kə bii nyi ha'ə, madfa kə ɲgirə əndə minə, paa ci dīi 'waslyakəənə. Madfa ɲgirə kadəmə ɲgura əsə, paa ki dīi 'waslyakəənə. Amma shiimə oo'i, tə'i uushi'inə laɲə ca la tə ənjitə ɲgirəshi. Ci bii nyi naaki gədə ndzaanə yadə ɲgərəshinə, acii ga tsarə ɲga uushi'iitə a lii tə ənda.

29 Ndzəkəɲushi'inəkya, wiinə sənə cii kya moo banə koonə. Ma saa'itsa, kə uugi mbəshanə kədəhə. Acii ha'ə, ma ənjitə da makinə, wa təya ndzaanə makə pooshi makinə atsatii.

30 Ma ənji tuunə, wa təya də makə əntaa ka mabətə səkə nə tii. Ma ənji ɲusənə, wa təya də makə əntaa ka maɲushinə nə tii. Ma ənji dərə də uushi'inə əsə, wa təya ndzaanə makə pooshi sətə irə tii shi aaciitii.

31 Ma ənji də slənə ganə a duuniya, wa təya ndzaanə makə pooshi sə ɲga d'anatii ganə a duuniya. Acii ma duuniyana, pooshi ma'ə laɲə kaa ca uudə.

32 ɲga'ə ka nyi koonə ndzaanə yadə buurə uushi'inə. Ma əndətə pooshi sha ɲgirə minə, aagi slənə ka Slandanə kavə ci naakii na.

7:26 7.26 Irim. 16.1-4; Slənə 14.22; 1 Tees. 1.6; 3.3-4. 7:28
7.28 Luka 21.23. 7:29 7.29-31 Rooma 13.11-13; 1 Piita 4.7; Fil.
4.5. 7:31 7.31 1 Yooh. 2.17.

Gazhi'waanaakii patə kaa ca uufagi səkə nga Slandana.

³³ Amma ma əndətə ɲgirə minə, aagi slənənə ka *duuniya kavə ci naakii na, kaa ca shii uufagi səkə nga minaakii.

³⁴ Acii ha'ə kə tikə hiimaakii bəra'i. Ma miitə pooshi ɲgirə ɲgura taa kadəma, kə kavə ki natə nə aagi slənə ka Slandana, kaa kya shii ndzaanə malaabakii camə akəɲwacii Slandana. Amma ma miitə ɲgirə ɲgura, kə kavə ki natə nə aagi slənənə ka duuniya, kaa kya shii uufagi də səkə nga ɲgurii.

³⁵ Ma bii nyi koonə ətsa, ɲga'ə ka nyi nə tsakənə tuunə, əntaa təɲanə cii kya təɲa tuunə. Acii ɲga'ə ka nyi koona slənə sətə dibə ka rəgwakii, una vəgi noonə nə ka slənənə ka Slandanə də ədzəmə rəɲwə.

³⁶ Madə tə'i əndə ghə'i madanə, amma təya nara da madanaakii oo'i, paa tii ka ɲgərəshinə ma'ə, ka d'anə ɲga'ə. Amma madə kə tsaamətə ɲgurii oo'i, paa ci na kaka'atə naakii na, wa ca ɲgərə tə ki makə sətə mwayi ci, paa ci d'ii 'waslyakəənə.

³⁷ Amma maa əndə ci saakii d'ii aniyaakii ɲga banə oo'i, paa ci ka ɲgərənə tə ki ma'ə, madə kə kaka'atə ci shishinəkii əsə, ɲga'ə nə sətə d'ii ci, wa təya ndzaanə daanətii yadə ɲgərəshinə.

³⁸ Makə ha'ə əna, ma əndətə ɲgirə minə, kə d'ii ci ɲga'ə. Amma əndətə pooshi ɲgirə minə shaɲə palee.

³⁹ Ma miitə ma'ə ɲgurii ka əpinə, pooshi ki da rəgwa ɲga ɲgərə əndə'i. Amma madə kə əntəgi

ngurii, tə'i ki da rəgwa nga ngərə ngurətə kadeesəkə ka ki, mada əndə nə'unə nə ci.

⁴⁰ Ma agi hiimaaki naaki, mada kə ndzaa ki satə yadə ngərə ngurə ma'ə, gədfə ci na palee ka ki də nga'əənə. Ma nəhənəki, ma hiimatse dīi nyi, dagi Ma'yanə nga Əntanƒə shigi.

8

Wabənə agyanə zəmətə dīi ənji ka uuləminə

¹ Ma agyanə luutə ci ənjə a la uuraakii ka uuləminə, wiinə sənə cii kya jikəvə koonə. Kə shii amə, ma patənə gaamə, tə'i amə da shiinə. Amma ma shiitsa, ci ca kavə əndə ka hanjətə naakii na. Amma ma sətə ca tsakə ənja, uudəna.
*

² Taa wu patə ngirə naakii nə makə kə shii ci uushi'inə, ca'ə əndzə'i ma'ə ci mashiimə sətə dəbēe ca shii.

³ Amma ma əndətə uu'i tə Əntanƒə, kə ndzaa ci ka uuzənə nga Əntanƒə ətsa.

⁴ Ma agyanə luutə lii ənji uuraakii ka uuləminə, kə shii amə, ma uuləminə, pooshi əpinə amatii. Kə shii amə əsə, rəjwə dyanjə nə Əntanƒə.

⁵ Tə'i uushi'inə lanjə agintanƒə taa anə hanyinə ətə ci ənjə a paslə tə tii. Taa ngahi tə'i tii lanjə,

⁶ patə da ha'ə, ma kaamə, rəjwə dyanjə nə Əntanƒə. Dəsənaamə nə ci. Ci tagii patənə

7:39 7.39 Rooma 7.2-3. **8:1 8.1-13** Rooma 14.1-15.6. * **8:1 8.1** Slənə 15.29; Rooma 12.16; uudənə ca tsakə ənja: 13.1-7; 14.1; 16.14; Yooh. 13.34; Rooma 15.1-2; 2 Koor. 8.7-8,24; Gal. 6.10; Af. 5.2. **8:3 8.3** 13.12; Gal. 4.9. **8:4 8.4** 10.19-20; Dzək. 4.35,39; 6.4-5; Gal. 4.8-9.

nga uushi'inə, naakii naamə. Rəŋwə dyanə nə Slandanə əsə, waatoo Yeesu Aləmasiihu. Daciikii tagii patənə nga uushi'inə. Daciikii əsə ndzaa amə da əpinə amaamə.

⁷ Amma əntaa patənə nga ənji shii ha'ə. Ca'ə əndzə'i tə'i hara ənji sənaavə ka tii nə haala nga uuləminə. Agi adənə nə tii luutə ci təya nee ka uuləminə lii ənji. Ma təya, ma'ə vii goonɡatii madamə ngeerənə. Ma ci təya nee, makə kə ajjinətə zəməkii tə tii.

⁸ Ma amə, kə shii amə oo'i, pooshi uushi ci zəmə a tsakə kaamə akəŋwacii Əntanfə shanə. Tada kə zhimaamə, pooshi uushi cii kəya tsakə kaamə. Ha'ə əsə, tada kə bwasee amə ka adə zəməkii, pooshi uushi cii kəya galee ashaamə.

⁹ Ma unə ətsə shii oo'i, kə vii Əntanfə kaamə rəgwa nga adə taa nɡutə zəma, see a doonə hanƣala, acii goona ndzaa ka faara pu'unə nga ənjitə ma'ə vii goonɡatii madamə ngeerənə.

¹⁰ Acii ma tsarə nga əndətsa, mada kə nee ci ka hə əndətə shii uushi'inə dasə asəkə kuvə uuləma, ha adə luu nga uuləma, ka kavənə nə hə tə ci ka adə tsarə luukii əsə.

¹¹ Ma tsarə nga əndətə ma'ə vii goonɡaakii madamə ngeerənə, ka zanə nə ci putə nga shiinaaku. Ma əndətsa, ndzəkəŋu nə ci, da i ka putaakii əŋki Aləmasiihu, amma wahətsə kə kavə tə ci ka kulənə.

¹² Də madəe ka ma'yanə nga ndzəkəŋushi'inə ətə ma'ə madamə ngeerənə agi vii goonɡatii,

cuuna dā 'waslyakəənə. Ma ətsa, ka Aləmasiihu cuuna dā.

¹³ Acii ha'ə, mada luu ca kavə tə ndzəkənjənəki kaa ca kula, paa nyi ka adə luukii ma'ə shaŋə, acii ga nya kavə tə ci ka kulanə.

9

*Sətə dəbee ka masləkee ənji ŋga Yeesu *Aləmasiihu*

¹ Ma nyi, dimwa nə nyi, masləkee əndə ŋga Aləmasiihu nə nyi. Kə nee nyi ka Yeesu Slandanaamə də ginəki. Unə əsə nə bwatyatə upaa nyi aɡi slənaaki ka Slandana. Anii əntaa ha'ə?

² Taa pooshi hara ənji luuvə oo'i, masləkee əndə nə nyi, amma ma unə, kə shii unə oo'i, masləkee əndə nə nyi. Acii unə nə sətə baarii oo'i, masləkee əndə nə nyi tanyi putə ŋga ləbənə goonə da Slandanaamə.

³ Wiinə sənə jikəvənəki ka ənji wabə tə nyi.

⁴ Ya saŋə pooshi dəbə ənjə a vii keenə zəmə da sə ŋga sanə putə ŋga slənə geenə kwa?

⁵ Ya saŋə pooshi nyi da rəgwa ŋga ŋgərə minə, nya palə ka wiigi'inə da i ki kwa? ina dā makə sətə ci i Piita* da hara masləkee ənji da ndzəkənjushi'inə ŋga Slandanaamə a dā kwa?

⁶ Anii see inə da Barənaba saŋə nə slənənə də ciiniinə, keena shii upaa də zəmə aameena? †

9:1 9.1-2 4.9,15; 15.8-10; 2 Koor. 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8,13; 11.5,13; 12.11-13; Gal. 1.1. **9:4 9.4** Luka 10.7-8; Mat. 10.10.

* **9:5 9.5** Ma asəkə hara zhi'weenə, Keefasə ci ənjə a 'wa də Piita. † **9:6 9.6** Barənaba: Slənə 4.36; 11.22-26; slənənə də ciinə ka upaa də zəma: Slənə 18.3.

⁷ Wu saŋə nə soojatə pooshi ənji agi vii ka ci shikwaakəya? Wu saŋə nə moozatə pooshi ka adə poo ŋga ənfwə gakkii asəkə ra? Wu əsə nə magəratə pooshi ka sa 'wanə ŋga dabiinaakəya?

⁸ Ma uushi'iitsə cii kya ba, əntaa də hiima ŋga əndə shiŋkinə cii kya ba. Tə'i manaahəkii maa, asəkə ləkaləkətə ŋga Muusa,

⁹ ətə bii ca, "Goona anəgi ma ŋga la ca slənə koonə asəkə rə." Ya əna, agyanə liinə nə Əntanfə ka wabənə kwa?

¹⁰ Ma ətsə patə, agyaniinə cii kəya wabə. Puta geenə nyaahə ci ətsə ha'ə. Acii ma əndə budfənə da əndə slənə cifanə, kə dibə təya ka nə ŋga upaa uushi davə asəkə rə.

¹¹ Makə kə ləgaviinə koonə slikerənə ŋga Malaaba Ma'yanə aa ədzəmuunə, əntaa madəbəkii unə kə ki'i keenə də vii keenə sətə ciina kavə aameenə kwa?

¹² Makə dii ci kə luuvuunə vii ka hara ənji sətə dəbee, weewee keenə dəbee una 'watəgi vii uushi'iitsa.

Taa ŋgahi ha'ə makə ətsə dəbee una də keenə, amma pooshi inə kədii koona tsakə tiinə ha'ə. Kə sə'watiinə patənə ŋga mabuurəna kaa Njunyi Habara agyanə Aləmasiihu a shii dzənə aakəŋwa aakəŋwa.

¹³ Amma ga ca zaanə koonə oo'i, ma ənjitə ca slənə asəkə yi ŋga Əntanfə, agi sətə ci ənjə a kərə aadəvə aasii ci təya upaa zəmatii. Ha'ə əsə nə ənjitə ca slənə agyanə ha ŋga də sataka. Agi

9:9 9.9 Dzək. 25.4; 1 Koor. 10.11; 1 Tim. 5.18. **9:11 9.11** 9.4; Rooma 15.27; Gal. 6.6. **9:12 9.12** Slənə 20.34-35; 2 Koor. 11.9.

sətə dʒi ɛnʒi də sataka ci tɔya ŋgɔrɔgi natii zɔma.

14 Ha'ə ɛsɛ dʒi bii Slandanaamɛ, ɛŋki ci, ma ɛndɔtɛ ca dʒa slɛnɛ ŋga Njunyi Habara, dagikii upaanɛkii zɔmaakii.

15 Taa ŋgahi ha'ə makɛ ɛtsa, pooshi nyi kɛdii acii taa wu. Ma cii kya naahɛ koonɛ ha'ə, ɛntaa koonaa vii ka nyi sətɛ dibɛ. Gɛdɛ ɛntɛnɛ ɛŋki nyi acii dʒanɛ ha'ə makɛ ɛtsa, acii paa nyi ka uudɛnɛ kaa sətɛ cii kya dɛlagi a ndzaanɛ ka uushi zabɛ.

16 Pooshi waaza Njunyi Habara ka kavɛnɛ tɛ nyi kaa nya dɛlagi, acii ma ɛtsa, kɛ ndzaa ka nyi tyasɛ see maa waazii nyi. Kɛ kullii aɟyanɛki madʒa paa nyi waazii Njunyi Habara!

17 Maci ma cii kya dʒa slɛnɛtsɛ dɛ moonɛ ŋga moodɛfɛki saakii, kadʒa ka upaanɛ nɛ nyi ki'ikii. Amma slɛnɛ ŋga tyasɛ cii kya dʒa, acii ɛntanʒfɛ ba'avɛ slɛnɛkii aaciiki.

18 Ngutɛ shikwa cii kya upana? Ma shikwaaki, waaza Njunyi Habara ka ɛnʒi ŋga zabɛ yadɛ ki'ikii. Pooshi nyi aɟi lɛgwa sətɛ dibɛ ɛnʒɛ a vii ka nyi acii ɛnʒa.

19 Ma nyi, dimwa nɛ nyi, ɛntaa mava. Patɛ da ha'ə, kɛ kavɛ nyi naaki nɛ kaa nya ndzaa ka mava, kaa nya shii upaa dɛ ɛnʒi lanʒɛ.

20 Ma nyi ahada *Yahudiinɛ, kɛ dʒi nyi makɛ sətɛ ci tɔya dʒa, kaa nya shii ɛlyatɛnɛ dɛ tii. Ma nyi ahada ɛnʒitɛ dʒi *bariya anɛtii ɛsɛ, kɛ ndzaa nyi ahadatii makɛ da i bariya anɛki nɛ nyi makɛ

9:13 9.13 Baan. 18.8-19. 9:14 9.14 9.4. 9:15 9.15 Slɛnɛ 18.3. 9:16 9.16 Irim. 20.9. 9:17 9.17 4.1. 9:19 9.19-22 10.23-24,32-33; Rooma 15.1. 9:19 9.19 Mat. 20.26-27.

natii, taa ngahi pooshi. Amma ma ndzaa nyi ha'ə ahadatii, kaa nya shii əlyaginə də tii.

²¹ Ha'ə əsə, nyi ahada ənjitə pooshi shii bariya, kə ndzaa nyi ahadatii makə pooshi nyi shii bariya, kaa nya shii əlyaginə də tii. Pooshi ətsə baarii makə pooshi nyi agi nə'u bariya nga Əntanɟə. Acii agi nə'u bariya nga Aləmasiihu nə nyi.

²² Weewee geegi nyi ka vii goonɟaaki makə ma'ə madamə ngeerənə ahada ənjitə ma'ə vii goonɟatii madamə ngeerənə, kaa nya shii əlyaginə də tii. Taa ngutə tsarə nga ndzaanə patə gi nyi ka la ənja, kə ndzaa nyi makə natii, kaa nya shii luupaa də hara ənji agitii taa də iitə patə.

²³ Uushi'iitsə cii kya ɗa patə, putə nga Nunyi Habara cii kya ɗa ha'ə, kaa nya shii upaa də shikwatə nə ənjə a upaa agikii da i nyi.

²⁴ Kə shii unə, ma agi laamə nga huyinə, ənji lanə ca laamə, amma əndə rəɲwə tanə nə upaa shikwa. Acii ha'ə ɗamə gazhi'waanə nga huyinə, koonə shii upaa də shikwa.

²⁵ Taa wu patə bii ka ɗanə nə ci laamə nga huyinə, ka hadaginə nə ci də shishinəkii nga'ə, kaa shishinəkii a ndzaanə ndalə. Ma cii kəya ɗa ha'ə, kaa ca shii upaa də shikwa. Ma tsarə nga shikwatə cii kəya alə, ka saawaginə. Amma ma ənə caama alə, pooshi ka saawanə shanə ca'ə ndəɲwə ndəɲwə.

9:20 9.20 Slənə 16.3; 21.20-26. **9:21 9.21** Gal. 2.3-4. **9:22 9.22** Rooma 1.13; 2 Koor. 5.11; 11.29. **9:24 9.24-25** Fil. 3.12-14; 2 Tim. 2.4-6; 4.7-8; Yak. 1.12; 1 Piita 5.4; Səniinə 2.10.

²⁶ Ma nyi, gəŋə cii kya huyi ca'ə ka muudinə. Ha'ə əsə ma nyi, əntaa əndətə ca də mavutə zabə agi mədə nə nyi.

²⁷ Kə luuvə nyi sa taa ŋgutə tsarə ŋga ciba, kaa shishinəki a ndzaanə matasəkakii taa ka ŋgutə rəgwa. Ma nyi ənə ca waaza Nnyini Habara ka hara ənja, ma cii kya də ha'ə, acii ga nya kullii a rəgwa.

10

Wabənə agyanə uuləminə

¹ Ndžəkəŋushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi una shii sətə slənyi də dzədzəshi'inaamə saa'itə təya palə agi bilinə. Kurabiinə nja kaka'ə tə tii patə. Patənətii taŋəgi mađuunə gəəra, pooshi taa mi uree ka tii.

² Patənətii upaa bapətisəma ŋga kurabiinə da ŋga uunəva kaa təya ndzaa ka ənji nə'unə tə Muusa.

³ Patənətii əsə, kə agi tii zəmətə shi dadagyə.

⁴ Patənətii əsə, kə sii tii ma'iitə shi dadagyə. Acii kə sii tii ma'iitə əja ašhi faaratə vii Əntaŋfə ka tii. Ma faaratə nja dzə atsatii, ci nə Aləmasiihu.

⁵ Patə da ha'ə laŋənətii pooshi slənətii kadeesəkə ka Əntaŋfə. Putakii ha'ə laŋənətii, kə mətəgi tii agi bilinə.

9:27 9.27 Rooma 8.13; 13.14. **10:1 10.1** Shig. 13.21; 14.21-29.

10:3 10.3 Shig. 16.13-35; Džək. 8.3; Jab. 78.24-25. **10:4 10.4** Shig. 17.6; Jab. 78.15. **10:5 10.5** Baan. 14.29-30; Jab. 78.31; Ibər. 3.17; Yahu. 5.

⁶ Ma ətsə patə, wabənə cii kəya wabə kaamə, acii ga bwaya uushi'inə a kafeesəkə kaamə makə natii.

⁷ Goona ndzaa ka ənji paslə uuləminə makə nga hara ənjatii. Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Kə ndzaa ənji ka zəma, təya saasa ənvwa, təya madə ka uudzənə ka uuləminə."

⁸ Goona aləhiinə makə nga hara ənjatii. Agi uusera rəjwə ənji dəbu'u pupuserə aji makke zamagi Əntənfə də tii.

⁹ Gaama təbə tə Slandanaamə makə sətə dīi hara ənjatii. Wata rəhunə a zamagi də tii dza'ə.

¹⁰ Gaama nğəərə ma makə sətə dīi hara ənjatii. Wata malaa'ikatə ca bəələ ənji a zamagi də tii.

¹¹ Ma uushi'iitə slənyi də tii patə, wabənə cii kəya wabə ka ənja. Ma naahəpaa ənji əsə, ka wabəginə kaamə, acii amə nə ənji nga muudinə nga saa'i.

¹² Acii ha'ə, taa wu patə nyihə makə ndihə nə ci, wa ca nəhə naakii na, acii ga ca kulii.

¹³ Patənə nga təbətə ca la tuunə, mbərə mbərə nə ci da ətə ca la taa tə nğutə ənda. Amma ma Əntənfə, əndə goonğa nə ci, paa ci ka luuvənə kaa təbənə ətə palee ka nğeerii unə a la tuunə. Madfa kə lii təbənə tuunə, ka viinə nə ci koonə nğeerənə koonə kəjaanə ndihə, koonə

10:6 10.6 Baan. 11.4,34; Jab. 106.14. **10:7 10.7** Shig. 32.6.
10:8 10.8 Baan. 25.1-9. **10:9 10.9** Baan. 21.5-6. **10:10 10.10**
 Baan. 14.2,36; 17.6-15; Jab. 106.25-27; Ibər. 3.17-18. **10:11**
10.11 7.29-31; Rooma 15.4. **10:12 10.12** Gal. 6.1.

shii upaa rægwa nga sê'watənə.

¹⁴ Acii ha'ə kadashinyinaakya, bwaseemə ka paaslə uuləminə.

¹⁵ Ma unə, ənji paaratə də uushi'inə nuunə, ka mbeənə nuunə ka ləginə unə də noonə nə oo'i, ma sənə cii kya ba, goonğa tanyi.

¹⁶ Ma kwalakətə caama slənəgi saa'itə ama zəmə əndzanə nga Slandana, agi kuyiriinə naamə tə Əntanjə putakii. Ma amə sagi də kwalakəkii əsə, ləbənə caama ləbə agi idənə nga Aləmasiihu. Ha'ə əsə nə burooditə caama baatsə, ama adə. Ləbənə caama ləbə agi shishinə nga Aləmasiihu.

¹⁷ Makə dīi ci masləhə rəjwə nə buroodi, taa ngahi lajə naamə, amma rəjwə naamə, acii masləhətə rəjwə ha'ə caama adə əsə.

¹⁸ Buurətəmə alə'aada nga *Yahudiinə əsə. Ma ənjitə ca adə luutə ci ənjə a dā də satakətə ka Əntanjə, agi ndzaanə nə tii ləbə da Əntanjə.

¹⁹ Mi cii kya moo banə əna? Uuləmə nə əndə'i uushi nii, anii zəmətə ci ənjə a vii ka ca? Pooshi.

²⁰ Ma sətə cii kya moo banə, ma sətə ci ənji faara a dā satakakii, ka ginaajinyinə ci təya dā, əntaa ka Əntanjə. Ma nyi, paa nyi ka moonə una ndzaanə ka hakii da ginaajinyinə.

²¹ Ya sanjə iitə mbee nuunə ka zəmə əndzanə nga Slandana, una ənəgərə ka zəmə nga ginaa-

10:13 10.13 1.9; Yak. 1.13-14. **10:14 10.14** 1 Yooh. 5.21.

10:16 10.16 11.24-25; Luka 22.17-20. **10:17 10.17** 12.27.

10:18 10.18 Leew. 7.11-21. **10:19 10.19** 8.4. **10:20 10.20**

Dzək. 32.17; Jab. 106.37; Səniinə 9.20.

jinyinē əsa? Pooshi unē ka ndzaanē ka hakii da ginaajinyinē əsə.

²² Ya sanē nga'ə koonē nē kavənē tē Slandanē kaa ca sərəhə kwa? Anii ma naamə ka nəhənə, kə palee amə ka ci də ngeerəna?

²³ Ka banē nē hara ənji ahadoonē oo'i, tē'i amə da rəgwa nga dā taa nğutē uushi. Ha'ə makə ətsa. Amma əntaa uushi'inē patē ca tsakə ənda. Tē'i amə da rəgwa nga slənē patənē nga uushi, amma əntaa patənē nga uushi ca kərə ənji aakəŋwa.

²⁴ Ga taa wu a slənē wata sətə ca tsakə tē ci, ci daanəkii, amma, wa ca slənē sətə ca tsakə tē hara ənja.

²⁵ Tē'i unē da rəgwa nga dərə taa nğutē tsarə nga ləwə a luuma, una tsəbə. Goona kavə ma'yanē goonē ka buurənē taa dama shi ləwəkii.

²⁶ Acii tē'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə, ətə bii ci, "Hanyinē da patənē nga sətə asəkətə, nga Slandanē patə."

²⁷ Madā kə 'wii əndətə əntaa əndə nə'unə nē ci tē hē ka zəma, madā kə kadeesəkə ka hē nē dzənə, duu, zəmuu patənē nga sətə vii ci ka hē. Ga ha kavə ma'yanəku ka buurənē taa dama shi zəməkii.

²⁸ Amma madā kə bii əndə'i əndə ka hē oo'i, ma ləwətsa, ka uuləmə lii ənji, ga ha adə ma'ə. Ma bii nyi ətsa, putaakii kaa ma'yanaakii a baanə.

10:21 10.21 2 Koor. 6.15-16. **10:22 10.22** Dzək. 32.21. **10:23 10.23-33** Rooma 14.1-15.6. **10:23 10.23** 6.12; 8.7-12. **10:24 10.24** 10.32; 13.5; Rooma 15.1-2; Fil. 2.4. **10:25 10.25** Rooma 14.2. **10:26 10.26** Jab. 24.1; 89.12. **10:28 10.28** 8.7.

²⁹ Kaa ma'yanə nga əndətsə a baanə bwasee hə ka zəməta, əntaa putə nga naaku.

Ka ləgwanə nə hə, “Ka mi sanə bwaseenəki ka adə uushi putə nga əndətə ca hiima oo'i, bwaya uushi cii kya də?”

³⁰ Madə kə kuyirii nyi tə Əntanfə putə nga zəməta, ka mi sanə banə əndə ka nyi oo'i, bwayakii dii nyi putə nga adə zəməkəya?”

³¹ Yoo, taa mi patə dii unə, taa zəma, taa sa uushi, dəmə patə ka dəunətənə də Slandana.

³² Hakilamə acii goona bəzee ka səkə nga Yahudiinə, taa nga hara slikərənə, taa nga ənji nga Əntanfə.

³³ Ma səndə dənuunə tanə, dəmə makə sətə cii kya də. Acii ma nyi, kə dii nyi gazhi'waanə nga uudəgi səkə nga patənə nga ənji agi taa mi cii kya də patə. Sətə ca tsakə tə ənji patə cii kya də kaa təya shii upaa luupaanə, əntaa ka putaaki cii kya də.

11

¹ Nə'umə dərəpaaki makə ənə cii kya nə'u nga *Aləmasiihu.

Wabənə agyanə ləkutə nə nga minə

² Agi dəlaginə nə nyi duunə ka shanə, acii agi buurətənə nuunə wabənaaki koonə, una nə'utə alə'aada nga ənji nə'unə ətə dzəgunyii koonə.

10:30 10.30 Rooma 14.6; 1 Tim. 4.4. **10:31 10.31** Kwal. 3.17.
10:32 10.32 Rooma 14.13. **10:33 10.33** 9.19-22. **11:1 11.1**
 4.16. **11:2 11.2** 2 Tees. 2.15; 3.6.

³ Amma nga'ə ka nyi una paaratəgi oo'i, taa ngutə ngurə patə, Aləmasiihu nəndə agyanəkii. Taa ngutə minə patə əsə, ngurə nəndə agyanətə. Ha'ə nə Aləmasiihu əsə, Əntanfə nəndə agyanəkii.

⁴ Acii ha'ə, taa ngurə ca da də'wa taa da anabaakwaanə da i dara anəkii, kə bərapaa ci tə Aləmasiihu ətsa.

⁵ Amma ma minə, wa kya ləkutəgi nətə saa'itə kya da də'wa taa da anabaakwaanə. Madə paa ki dīi ha'ə, ci nə kə bərapaa ki tə ngurii ətsa. Mbərə mbərə nə ki da miitə isəgi nətə.

⁶ Madə pooshi minə ka ləkutəgi nətə, wa kya isəgi nətə. Amma makə dīi ci ayi ayi ka minə nə isəgi nətə, wa kya ləkutəgi nətə.

⁷ Ma ngura, pooshi dibə ca dəvə uushi aanəkii ca da də'wa, makə dīi ci, məndzaanɡu'inə nga dūunuunə nga Əntanfə nə ci. Amma ma minə, məndzaanɡu'inə nga dūunuunə nga ngurə nə ki.

⁸ Acii ma ngura, əntaa dashi minə tagii Əntanfə tə ci, amma tə minə tagii Əntanfə dashi ngura.

⁹ Ka putə nga ngurə əsə tagii ci tə ki, əntaa ka putatə tagii ci ngura.

¹⁰ Makə ha'ə dīi ətsa, kə dəbee minə a ləkutəgi nətə, ka baariinə oo'i, atsaa sədə ngurə nə ki, acii ga kya bəzee ka səkə nga malaa'ikanyinə.

¹¹ Taa ngahi bii nyi koonə ətsa, patə da ha'ə, ma amə ənə ləbə da Slandana, madə pooshi

11:3 11.3 3.23; 'Wat. 3.16; Af. 5.23. **11:7 11.7** 'Wat. 1.26-27.

11:8 11.8-9 'Wat. 2.18-23; 1 Tim. 2.13.

ngura, pooshi minə. Madfa pooshi minə əsə, pooshi ngura.

¹² Kə shii amə, dashi ngurə tagii Əntanjə minə. Ki ca poo nguyirənə əsə. Amma slənə nga Əntanjə nə patənə nga uushi'inə.

¹³ Unə də noonə nə nə banə, kə dəbee minə a dfa də'wa ka Əntanjə yadə ləkutə nətə kwa?

¹⁴ Patənə nga ənji taa da patə, kə shii tii oo'i, mada kə kapaa ngurə shiŋkinaakii magərəkii, sə nga ayinə ka ci.

¹⁵ Amma ma ka minə, sə nga rəmaaginatə nə magərə shiŋkinə. Ma vii Əntanjə ka ki shiŋkinə, kaa ca ndzaanə ka sə nga ləkutəgi də nətə.

¹⁶ Taa wu patə dīi mabizhinə agyanə sətəsa, wa ca shii oo'i, patənə geenə da Ikəliisiyanyinə nga Əntanjə patə, ha'ə makə ətsə ciina nə'u.

Wabənə agyanə əndzanə nga Slandana

¹⁷ Yoo, wiinə wabənə agyanə zəmə əndzanə nga Slandana. Ma agi wabənə cii kya ba koonə, pooshi nyi ka dəlanə duunə. Aci ma dza də nə goonə ka dfa də'wa ka Əntanjə, pooshi agi kira dzənə aakəŋwa, amma ənyanə aa ba'ə cii kəya kira.

¹⁸ Ma nga təkəŋwanə, kə fii nyi oo'i, madfa dzii unə də nə ka dfa də'wa, tə'i təkəshinə ahadoonə. Kə shii nyi weewee ma ətsə, tə'i goonğa gi'u agikii.

¹⁹ Ka ndzaanə nə təkəshinə ahadoonə, kaa ənjə a shii nee ka ənjitə ca nə'u nunyi rəgwa paŋgəranə.

²⁰ Mada dzii unə də nə ka zəmə əndzanə ŋga Slandana, əntaa əndzanə ŋga Slandanə cuuna zəmə.

²¹ Ma bii nyi ətsa ha'ə, acii ma saa'itə una zəmə, taa ŋgutə əndə agi dzənə nə ci aakəŋwa agi adə zəmaakii. Ma hara ənji, ka madəfənə nə tii. Hara ənji əsə, mawiikakii nə tii.

²² Una! ka mi də dənə ha'ə kwa? Pooshi yinyinə goonə bahə zəmə, una saasa davə kwa? Anii gədə bərapaa Ikəliisiya ŋga Əntaŋfə da tə ənjitə pooshi uushatəya? Mi mbeenəki ka banə koonə agyanə ətsa? Dəlanə dəlanəki duunə kwa? Paa nyi ka dəlanə duunə.

²³ Acii ma dzəgunəənə cii kya dzəgunə koonə, Slandanə Yeesu kavə aaciiki. Waatoo, ka vədətə vii ənji tə ci ka bələginə, ca ŋgərə burooda,

²⁴ ca kuyirii tə Əntaŋfə, ca baatsəpaa, əŋki ci, “Shishinəki cii kya vii ka putə goonə. Dəmə aakəŋwa də dənə ha'ə makə əna ka buurətəginə də nyi.”

²⁵ Makə uugi tii zəma, ca ŋgərə ma'i inabi əsə, əŋki ci, “Ma ma'i inabina, ci nə kura aləkawalətə ci Əntaŋfə a dfa də idənaaki. Taa guci cuuna sa patə, samə ha'ə ka buurətəginə də nyi.” *

²⁶ Ma bii Slandanə ha'ə, acii taa guci patə agyuunə tsarə burooditsa, una sa tsarə ma'i inabatsa ha'ə makə ətsa, agi baariinə nuunə paŋgəranə oo'i, kə əŋki Slandanaamə ka putə gaamə, ca'ə ka saa'itə nii kəya ənya.

11:22 11.22 Yak. 2.5-6. **11:23 11.23-25** 10.16; Mat. 26.26-28.

* **11:25 11.25** kura aləkawalə: Irim. 31.31-34; Luka 22.20; 2 Koor. 3.6; Ibər. 8.6; idəna: Shig. 24.6-8; Ibər. 9.12. **11:26 11.26** Mat. 26.29.

²⁷ Acii ha'ə taa wu patə zhime əndzanə nga Slandanə də məzaanə, agi bərapaanə nə ci shishinəkii da idənaakii ətsa.

²⁸ Taa wu patə dīi aniya nga zəmə əndzanə nga Slandana, wa ca tsaamətə ndzaanaakii nga'ə zəku'i taabu'u zəmənəkii.

²⁹ Ma əndətə pooshi buurətə shishinə nga Slandana, mada zhime ci əndzaatsa, mabətəsəkə nga Əntanfə cii kəya əlya aagyanəkii.

³⁰ Ci dīi ənji lanə ahadoonə pooshi tii ndanə ndanə, mazaarəkii əsə. Harakii, kə mətəgi tii.

³¹ Mada kə tsaamətaamə naamə nə nga'ə zəku'i taabu'u zəmənəamə, pooshi amə ka əlya mabətəsəkə nga Əntanfə aagyanəamə.

³² Amma ma Slandana, agi dzalənə nə ci taamə acii ga gəjwanə a kəshi taamə makə nga ənji duuniya.

³³ Acii ha'ə ndzəkəjushi'inəkya, mada kə gyuunə ka zəmə əndzanə nga Slandana, gaaratəməshinə.

³⁴ Mada tə'i madəfənə atsa ənda, wa ca zəmə asii zəku'i, acii goona kulagərə aagi gəjwanə nga Əntanfə, una zəmə əndzanə nga Slandana.

Ma hara wabənyinə, mada kə shi nyi, kadə nii kya hadatəgi koonə.

12

Sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja

11:27 11.27 11.20-22; Ibər. 10.29. **11:28 11.28** 2 Koor. 13.5.
11:32 11.32 Ibər. 12.5-6; Səniinə 3.19.

¹ Ndzəkəŋushi'ina, ma agyanə baawəda ŋga slənətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, ŋga'ə ka nyi una shii gooŋgaanəkii.

² Kə shii unə, ma saa'itə unə ma'ə maviimə gooŋga ka Slandana, kə nji ənjə a ŋusləgi duunə ka rəgwanyinə kama kama, koona paslə uuləminə. Ma təya, uushi zabə nə tii.

³ Acii ha'ə, ŋga'ə ka nyi una shii oo'i, pooshi əndə ətə da Ma'yanə ŋga Əntaŋfə a ədzəməkii sha bii “Manalakii nə Yeesu.” See Malaaba Ma'yanə əsə nə kavənə tə əndə ka banə oo'i, “Slandanə nə Yeesu.”

⁴ Ma sətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, tə'i kama kama, amma Ma'yanə rəjwa ca vii ka tii.

⁵ Tə'i slənənyinə kama kama əsə, amma ka Slandanətə rəjwə ha'ə ci ənjə a slənə.

⁶ Tə'i rəgwanyinə ŋga sləna kama kama, amma Əntaŋfə rəjwə ca vii ka əndə baawəda ŋga da taa ŋgutə tsarə ŋga sləna.

⁷ Taa wu patə agi baariinə nə ci naakii viitə vii Malaaba Ma'yanə ka ci, ka shii tsakənə də taa wu.

⁸ Ma hara ənji, kə vii ci ka tii hiima ŋga wabə sətə dəbee ka ənja. Ca vii ka hara ənji baawəda ŋga shii uushi'inə, təya ba ka ənja. Ma ətsa, dagi baawəda ŋga Malaaba Ma'yanə rəjwa ha'ə.

⁹ Ca vii ka əndə'i əndə əsə, baawəda ŋga gi'inə tə Əntaŋfə də ŋgeerənə. Ma ka əndə'i əndə əsə, ca vii baawəda ŋga mbədfəpaa də ənda. Ma ətsə patə, dagi baawəda ŋga Ma'yaatə rəjwə ha'ə.

12:2 12.2 8.4-6; Isaa. 44.9-20; Gal. 4.8. **12:3 12.3** 1 Yooh. 4.2-3; Rooma 10.9. **12:4 12.4-11** 12.27-14.40; Rooma 12.6-8; Af. 4.4.

12:5 12.5 12.28-30. **12:7 12.7** 14.26.

10 Ca vii ka hara ɛnji baawɛda nga slɛnɛ sɛ nga hurɛshishinɛ. Hara ɛnji, ca vii ka tii baawɛda nga da anabaakwaanɛ. Ca vii ka hara ɛnji baawɛda nga taarapaaginɛ ahada uura nga Ma'yanɛ nga ɛntanɛfɛ da nga ginaajinyinɛ. Hara ɛnji, ca vii ka tii baawɛda nga wabɛnɛ dɛ mɛshipɛtɛ uuranyinɛ kama kama. Hara ɛnji ɛsɛ, ca vii ka tii baawɛda nga baabagi wabɛnɛkii aagi uuratɛ ci ɛnjɛ a fa.

11 Amma ɛtsɛ patɛ, Ma'yanɛ rɛɲwɛ ha'ɛ ca vii baawɛda nga daada uushi'iitɛ makɛ sɛtɛ kadeesɛkɛ ka ci. Taa wu patɛ da naakii viinɛ pamɛ.

Purɛɲanyinɛ lanɛ amma shishinɛ rɛɲwɛ

12 Ma shishinɛ nga ɛnda, tɛ'i purɛɲanyinɛ lanɛ ashikii. ɛndɛ rɛɲwɛ da purɛɲanyinɛ kama kama ca slɛnɛ, amma ka shishiitɛ rɛɲwɛ ha'ɛ. Ha'ɛ nɛ *Alɛmasiihu naakii ɛsɛ.

13 Unɛ maa, ha'ɛ nuunɛ patɛ makɛ ɛtsa. Taa *Yahudiinɛ taa hara slikerɛnɛ, taa maviinɛ, taa dimuyinɛ, amɛ patɛ, kɛ upaa amɛ bapɛtisɛma dɛ Malaaba Ma'yanɛ rɛɲwɛ, kaama ndzaanɛ shishinɛ rɛɲwɛ. Ma'yanɛ rɛɲwɛ sii amɛ patɛ.

14 Acii ma shishinɛ, ɛntaa wata purɛɲanɛ rɛɲwɛ ghɛnyi, amma purɛɲanyinɛ lanɛ.

15 Mbu'u ka banɛ nɛ sɛdɛ, "Makɛ dɛii ci ɛntaa ciinɛ nɛ nyi, acii ha'ɛ ɛntaa agi purɛɲanyinɛ nga shishinɛ nɛ nyi." Taa ɲgahi kɛ bii ci ha'ɛ,

12:10 12.10 14.5; Slɛnɛ 2.4. 12:11 12.11 7.7; Rooma 12.3; Af. 4.7; 1 Piita 4.10. 12:12 12.12-26 12.27. 12:13 12.13 Gal. 3.27-28.

amma pooshi banaakii ha'ə ka ɲgərəginə tə ci ka ndzaanə ashi shishinə.

¹⁶ Mbu'u ka banə nə liminə naakii əsə, “Makə d̄ii ci əntaa ginə nə nyi, acii ha'ə əntaa agi purəɲanyinə ɲga shishinə nə nyi.” Taa ɲgahi kə bii ci ha'ə, pooshi banaakii ha'ə ka ɲgərəginə tə ci ka ndzaanə ashi shishinə.

¹⁷ Maci ginə nə shishinə patə, kad̄a də iitə caama fa? Maci liminə nə shishinə patə, kad̄a də iitə caama zənət̄a?

¹⁸ Makə sət̄ə d̄ii shishinə, kə d̄aad̄avə əntaɲfə patənə ɲga purəɲanyinə makə sət̄ə kad̄eesəkə ka ci.

¹⁹ Maci purəɲanə rəɲwə tanə, kad̄a pooshi shishinə.

²⁰ Makə sət̄ə d̄ii ci, tə'i purəɲanə kama kama, amma shishinə rəɲwə.

²¹ Acii ha'ə, pooshi ginə ka banə ka ciinə, “Pooshi nafaaku ka nyi.” Ha'ə nə nə əsə, paa ci ka banə ka səd̄ə, “Pooshi nafaaku ka nyi.”

²² Ma purəɲaatə caama nee yadə ɲgeerənə ashaamə, pooshi uushi caama mbee ka d̄atənə yadə ci.

²³ Ha'ə nə hatə caamə nee makə pooshi bwatyakii əsə, ci nə ətə caama had̄agi ɲga'ə. Ha'ə əsə nə purəɲanyiitə caama nee makə pooshi daguyinəkii. Ka tii caama kavə naamə.

²⁴ Ma purəɲanyiitə daguyinəkii ka ginə, kə bwasee amə ka tii makə sət̄ə d̄ii tii. Ma nyibuvə əntaɲfə purəɲanyiit̄sə patə ka shishinə, kaama shii nee ka bwatya ɲga purəɲanyiitə caama nee makə pooshi bwatyatii.

²⁵ Makə ha'ə d̄ii əna, pooshi kama kamaanə agi shishinə. Taa ɲgutə purəɲanə patə, wa ca

upaa hadfaginè mbèrè mbèrè da harakii.

²⁶ Mada agi sa cibè nè èndè'i purèjanè nga shishinè, patè da harakii ca sa cibèkii da i tii. Mada kè upaa èndè'i purèjanè dèlanè, patè da harakii ca da manushinè.

²⁷ Unè patè, shishinè nga Alèmasiihu nuunè. Taa wu patè ahadoonè, purèjanè nga Alèmasiihu nè ci.

²⁸ Ma ahada ènji nè'unè, ma nga təkəŋwanè, kè dəkəpaa èntanfè maslèkee ènja. Nga bèra'inè ca dəkə anabiinè; nga makkèné ca dəkə maliminè. Ma daba'è, ca dəkə ènji slènè sè nga hurèshishinè, ca dəkə ènji mbèdèpaa dè ènja, ca dəkə ènji tsakè ènja, ca dəkə matakəŋwanyinè, ca dəkə ènji wabènè dè mèshipètè uuranyinè kama kama.

²⁹ Ma ènjitsa, èntaa maslèkee ènji nè tii patè, èntaa anabiinè nè tii patè, taa maliminè. Èntaa taa wu nè èndè da baawèda nga dè sè nga hurèshishinè.

³⁰ Èntaa taa wu nè èndè da baawèda nga mbèdèpaa dè bwaneanyinè, taa da baawèda nga wabènè da mèshipètè uuranyinè kama kama, taa baabagi sètè ci tɔya ba.

³¹ Ma unè, kavèmè moodèfuunè ka upaa viinyiitè palee dè mèghèrèvènè.

Ma palee patè, dətəmè makè sènè nii kya baarii koonè.

12:26 12.26 Rooma 12.15; 2 Koor. 11.29. **12:27 12.27** 6.15; 10.17; 12.12; Rooma 12.4-5; Af. 4.4,16; 5.30. **12:28 12.28** 12.8-10; 14.1-4; Slènè 13.1; 15.32; Af. 4.11-12. **12:31 12.31** 14.1.

13

Wabənə agyanə uudənə

¹ Taa tə'i nyi da baawəda nga wabənə taa də ɲgutə uura nga ənji patə da nga malaa'ikanyinə, mada pooshi nyi da uudə ənja, wazənə zabə nə wabənaaki makə tibisətə ca wazə 'yarəlanə.

² Taa tə'i nyi da baawəda nga də anabaak-waanə da nga paaratəgi də ma'umbee uushi'inə, taa tə'i nyi da baawəda nga shii uushi'inə patə, taa tə'i nyi da vii goonḡa ətə nga kavənə tə giɲunyinə ka mbudənə, təya palə ka əndə'i ha, mada pooshi nyi da uudə ənja, uushi zabə nə nyi.

³ Taa kə təkəgi nyi uushi'inaaki patə ka ənja, nya vii shishinəki, ənjə a ətsagi, amma mada pooshi nyi da uudə ənja, pooshi nyi ka ɲgərə bwatyakii.

⁴ Ma uudənə, ci ca kavə əndə ka sə'watə uushi, ci ca kavə əndə ka də ɲga'əənə ka ənja, ca kavə əndə ka ndzaanə yadə sərəha, paa ci ka dūunətə naakii na.

⁵ Ma əndətə da uudə ənja, paa ci ka də sə ɲga ayinə. Paa ci ka uudə naakii na. Pooshi səkəkii ka bəzənə pii pii. Paa ci ka kəsəpaa bwaya bwayaanə a ədzəməkii.

⁶ Ma əndətə da uudə ənja, paa ci ka də moodasəkə agyanə bwaya uushi. See dagwa uushi dənəkii maɲushinə.

13:1 13.1-7 8.1; Rooma 13.8-10. **13:1 13.1** 2 Koor. 12.3-4.
13:2 13.2 12.8; Mat. 7.22; 17.20. **13:3 13.3** Dan. 3.19-20; Mat.
 19.21. **13:5 13.5** 10.33; Waḃ. 10.12; Fil. 2.4.

7 Ma əndətə da uudə ənja, pooshi 'waslyakəənə nga ənji ka shiginə a makii pii pii. Taa guci patə tə Əntənfə cii kəya gi'i. Taa guci patə əsə agi kanə nə ci nə nga dagwa uushi. Taa mi patə, agi sə'watənə nə ci.

8 Ma uudənə, pooshi ka uudənə. Amma ma anabaakwaanə, ka uudəginə. Ka ləginə nə wabənə də məshipətə uuranyinə. Ha'ə nə shiinə əsə, ka uudəginə.

9 Ma shiinə gaamə da anabaakwaanə gaamə, ma'ə ci mambu'umə bahə uushi.

10 Amma ma saa'itə nə Əntənfə a mbu'utəgi də patənə nga uushi'inə, saa'ikii nə uushi'iitə ma'ə mambu'umə bahə uushi a uudəgi.

11 Ma saa'itə nyi ma'ə uuzənə, uura manjeevənə njii kya wabə, nga uura manjeevənə nji hiimaaki, uura manjeevənə nji slənaaki əsə. Amma makə uugi nyi d'anə ka ənda, kə bwasee nyi ka uura manjeevənə patə.

12 Ma nga əna, ma uushi'iinə caama tsaamə, agi tsaamənə naamə makə sətə ci əndə a tsaamə ma'yanə nga uushi agi ma'inə,* paa ci ka neenə bəraŋə nga'ə. Amma ma aakəŋwa, kadə naama nee ginə da ginə. Ma nga əna, tə'i uushi'inə ma'ə nyi mashiimə. Amma ma aakəŋwa, kadə nii kya shii patə, makə sətə shii Əntənfə tə nyi furəŋə.

†

13:8 13.8 12.10; 14.1-5. * **13:12 13.12** Ma Bulusə, kə dīi ci misaali də dyarugala, acii ma dyarugalə agi zamana nga Bulusə, pooshi bəraŋə makə nga əndzə'i. Acii kii dīi Gufə misaali də ma'inə. † **13:12 13.12** Rooma 8.24; 2 Koor. 5.7; kə shii Əntənfə taamə: 8.3; Gal. 4.9.

¹³ Ma vii goongaane, da ka na, da uufane, te'i tii makkè. Amma ma palee patè, uufèna.

14

Tsakè wabèné agyanè sètè ci Malaaba Ma'yanè a vii ka ènja

¹ Ma ðanuuna, ðamè gazhi'waanè nga uufè ènja. Kamè nuunè èsè ka upaa sètè ci Malaaba Ma'yanè a vii ka ènja. Ma palee maa, una upaa baawèða nga ða anabaakwaanè.

² Acii ma èndè wabèné dè mèshipètè uuranyinè kama kama, èntaa ka ènji shinjinè cii kèya wabè, amma ka èntanfè. Acii pooshi èndè ca paaratègi dè sètè cii kèya ba. Ma'umbee uushi'inè cii kèya wabè dè baawèða nga Malaaba Ma'yanè.

³ Amma ma èndè ða anabaakwaanè, ka ènji shinjinè cii kèya wabè. Wabènekii a tsakè tè tii, ca vii ka tii kwatsè kwatsèné nga moodèfa, ca banee ka ma'yanètii.

⁴ Ma èndè wabèné dè mèshipètè uuranyinè kama kama, tè naakii nè cii kèya tsakè tanè. Amma ma èndè ða anabaakwaanè, tè patèné nga ènji nè'unè cii kèya tsakè.

⁵ Nga'è ka nyi unè patè, una wabè dè mèshipètè uuranyinè kama kama. Amma ma palee nyi dè uufèné koonè, a ðoonè anabaakwaanè. Ma èndètè ca ða anabaakwaanè, kè palee ci ka èndètè ca wabè dè mèshipètè uuranyinè kama kama, accii ma wabèètè cii kèya

13:13 13.13 Kwal. 1.4-5; 1 Tees. 1.2-3; Tit. 2.2; Ibèr. 10.22-24; 1 Yooh. 4.16. **14:1 14.1** 13.8. **14:2 14.2** 12.10. **14:4 14.4** 14.26.

ba dɛ məshipətɛ uura, see mada ɛnyapaagi ɛnji aagi uuratɛ cii ɛnja Ikɛliisiya a fa, taabu'u tsakɛnɛ wabɛnɛkii tɛ tii.

⁶ Ndzəkɛŋushi'inəkya, mada maa gi nyi aahoonɛ, nya wabɛ koonɛ dɛ məshipətɛ uura, tɛ'i nafaaki koonɛ kwa? Taa gi'u pooshi nafaaki koonɛ. See mada baarii nyi koonɛ kura uushi ɛtɛ baarii ɛntanɔfɛ ka nyi, nya kavɛ tuunɛ ka shii uushi'inɛ ŋga ɛntanɔfɛ, nya dɛa koonɛ anabaakwaanɛ, nya dzɛgunɛ koonɛ wabɛnɛ ŋga ɛntanɔfɛ.

⁷ Kataamɛ hiima ka lyambyada taa kɛzhimbɛra. Ma tɛya, uushi'inɛ ŋga wanyanɛ, pooshi ɛpinɛ amatii. Mada pooshi wanyanatii shigi ŋga'ɛ, ka fanɛ nɛ ɛnji sɛtɛ ci tɛya ba kwa?

⁸ Yaci ma ɛndɛ ɛdɛ uutɛma, mada paa ci ɛdɛtɛ ŋga'ɛ, dama fanɛ ɛnji bahɛ iinɛnɛ ka pana?

⁹ Ha'ɛ nuunɛ ɛsɛ dɛi. Mada ma wabɛnɛ goonɛ dɛ məshipətɛ uura, pooshi ɛndɛ paaratɛginɛ dɛ sɛtɛ cuuna ba, ka ndzaanɛ nɛ wabɛnɛ goonɛ zabɛ aagi mɛdɛa.

¹⁰ Tɛ'i uuranyinɛ kama kama lanɛ asɛkɛ duuniya, patɛnatii tɛ'i nafatii.

¹¹ Amma mada paa nyi shii uuratɛ wabɛgi ɛnji, ma ɛndɛtɛ wabɛgi dɛ uurata, mu'umɛ nɛ ci akɛŋwaciiki. Ha'ɛ nɛ nyi ɛsɛ, mu'umɛ nɛ nyi akɛŋwaciikii.

¹² Makɛ dɛi ci ŋga'ɛ koonɛ nɛ upaa viinɛ ɛtɛ ci Malaaba Ma'yanɛ a vii, see a dɛoonɛ gazhi'waanɛ ŋga alɛ viitɛ ca tsakɛ dzɛnɛ ŋga Ikɛliisiya aakɛŋwa.

13 Acii ha'ə, ma əndətə upaa viinə ŋga wabənə də məshipətə uura, wa ca da də'wa, kaa ca upaa baawəda ŋga ənəpaaginə ka ənji aagi uuratə cii təya fa.

14 Acii ma nya da də'wa də məshipətə uura, agi paaratəginə nə ədzəməki. Amma ma nyi ka nəki, paa nyi ka paaratəginə də sətə cii kya ba.

15 Iitə danəki dīi? Ka danə nə nyi də'wa də məshipətə uura, nya da də'wa əsə də uuratə cii kya paaratəgi. Ka kanə nə nyi wanyanə də məshipətə uura, nya ka də uuratə cii kya paaratəgi əsə.

16 Madə ma cii kwa kuyirii tə Əntanfə də məshipətə uura tanə, də iitə mbeenə əndə saakii ka luunə 'Aamiina' putə ŋga kuyiriinaaku tə Əntanfwa? Wiinə paa ci fii sətə cii kwa ba! *

17 Taa dagwakii ŋga'ə nə də'waaku, ma əndətə pooshi ka paaratəginə, pooshi ka tsakənə tə ci.

18 Kə kuyirii nyi tə Əntanfə, acii agi wabənə nə nyi də məshipətə uura, palee ka taa wu ahadoonə.

19 Amma ma agi dza də nə ŋga Ikəliisiya, gəfə kə wabi nyi də maki tufə tanə, ka dzəgunənə ka ənji də uuratə ci ənjə a fa, acii wabəpaanə sabakə də məshipətə uura.

20 Ndzəkəŋushi'inəkya, goona ndzaanə makə manjeevənə agi hiima goonə. Ma agi da bwaya bwayaanə, ndzaamə makə mbərəzhinyinə. Amma ma agi hiima, ndzaamə ka matanənyinə.

* **14:16 14.16** Aamiina: 2 Koor. 1.20. **14:20 14.20** Af. 4.14.

21 Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə
 ətə bii ci,
 “Əŋki Slandana,
 ka wabənə nə nyi ka ənjaaki da ma məshipətə
 ənja.

Də məshipətə uura wabənəki ka tii.
 Patə da ha'ə pooshi ənjaaki ka fanə tə nyi.”

22 Acii ha'ə, ma wabənə də məshipətə uura, ka
 baarəginə də slənə ŋga Əntaŋfə ka ənjitə pooshi
 da vii gooŋga, əntaa ka ənjitə da vii gooŋga. Ma
 anabaakwaanə, ka ənjitə da vii gooŋga ci ənjə a
 də, əntaa ka ənjitə yadə vii gooŋga.

23 Yaci saŋə kə dzii patənə ŋga ənji nə'unə ka
 hakii, wata taa wu patə ca wabə də məshipətə
 uuranyina, mada kə dzəgərə əndətə yadə vii
 gooŋga taa əndə saakii ha'ə aahadoona, paa ci
 ka banə mabiinə nuunə kwa?

24 Amma mada anabaakwaanə cuuna də,
 mada dzəgərə əndətə da ghatə vii gooŋga, taa
 əndə saakii ha'ə, mada kə fii ci, ka shiinə nə ci
 oo'i, tə'i 'waslyakəənə ashikii.

25 Ma ma'umbee uushi'iitə njii kəya hi-
 ima a ədzəməkii, ka shiginə aa babara, ka
 gərə'waanənə nə ci, ca paslə tə Əntaŋfə, ca
 bagi paŋgəraŋə oo'i, “Weewee ganə nə Əntaŋfə
 ahadoonə!”

Ndzaanə ahada ənji nə'unə də rəgwakii

26 Ndzəkəŋushi'inəkya, wiinə sənə cii kya
 moo banə koonə. Mada kə dzii unə də nə ka
 də də'wa, əndə'i əndə tə'i ci da wanyanə, əndə'i
 əndə tə'i ci da dzəgunənə əsə, əndə'i əndə tə'i ci

da ma'umbee wabənə ɲga Əntaɲfə, əndə'i əndə tə'i ci da wabənə də məshipətə uura, ha'ə əsə, tə'i əndə'i əndə ca bagi sətə cii kəya wabə. Taa mi patə cuuna dfa, wa ca tsakə tə ənja.

²⁷ Madfa tə'i hara ənji ca moo wabənə də məshipətə uura, ga təya pitəgi agyanə ənji bəra'i taa makkə. Wa təya wabə də rəɲwə rəɲwə əsə, əndə rəɲwə a ənəpaagi aagi uuratə ci ənjə a fa patə əsə.

²⁸ Amma madfa pooshi əndə ənəpaaginə aagi uuratə ci ənjə a fa, wa təya ndzaanə kəda'ə ahada ənja, təya wabə ka natii nə da ka Əntaɲfə.

²⁹ Ma agyanə anabaakwaanə, wa anabinyinə bəra'i taa makkə a dfa. Hara ənji əsə, wa təya tsaamə agyanə sətə ci təya ba.

³⁰ Amma madfa kə vii Əntaɲfə ka əndə'i əndə wabənə kaa ca ba ka ənja, ma əndətə 'watəgi wabənə, wa ca ndzaanə kəda'ə.

³¹ Acii patənə goonə ka danə nuunə anabaakwaanə də rəɲwə rəɲwə, kaa patənə goonə a shii upaa dzəgunənə, una shii upaa kwatsə kwatsənə ɲga moodəfa.

³² Ma ənjitə da baawəda ɲga dfa anabaakwaanə, ka mbeenə nə tii ka kəɲee ka anabaakwaanatii.

³³ Acii ma Əntaɲfə, paa ci ka moonə ama gwazee ka uushi. Amma kə mwayi ci ama dfa uushi də rəgwakii, makə sətə dīi taa da patə ahada ənji nə'unə.

³⁴ Ma makinə, wa təya ndzaanə kəda'ə. Acii pooshi tii da rəgwa ɲga wabənə. Wa təya

høetøpaa nətii makə sətə bii *bariya.

³⁵ Mada tə'i uushi ci təya moo shiinə, wa təya ləgwatə ama nguyirənətii asii gatii. Acii ayi ayi ka minə nə wabənə ahada ənji nga Əntanfə.

³⁶ Ma nuunə ka nəhənə sanə, dacia unə shigi wabənə nga Əntanfə kwa? anii koonə tanə sanə sha?

³⁷ Mada tə'i əndə ahadoonə ca hiima oo'i *anabi nə ci, taa tə'i ci da viinə nga Malaaba Ma'yanə, wa ca paaratəgi oo'i, ma sənə cii kya naahə koonə, wabənə nga Slandana.

³⁸ Taa wu d̄ii mabizhinə oo'i əntaa ha'ə, ga ənjə a luuvə ka ci.

³⁹ Acii ha'ə ndzəkənjushi'inəkya, kavəmə nuunə aagi d̄a anabaakwaanə. Goona dzavə wabənə aama əndətə ca moo wabənə də məshipətə uura əsə.

⁴⁰ Taa mi patə d̄amə də rəgwakii makə sətə dəbēe.

15

Wabənə agyanə madənə nga Yeesu agi maməətə ənja

¹ Ndzəkənjushi'inəkya, takumə kaa nya ənə ka batənə koonə agyanə Njunyi Habaratə shi nya waazii koonə. Habarakii shi una vii goonğa anəkii, ci əsə kənjaanuunə ndihə ndihə agikii.

² Dagi Njunyi Habarakii əsə luupaa Əntanfə tuunə, waatoo Njunyi Habaratə waazii nyi koonə.

14:34 14.34-35 11.3; Af. 5.22; 1 Tim. 2.12. **14:37 14.37** 1 Yooh. 4.6. **14:39 14.39** 14.1,5. **14:40 14.40** 14.33. **15:1 15.1** Gal. 1.11.

Mada kə kəsətuunə Njunyi Habarakii tənə tənə, ka upaa nuunə luupaanə. Amma mada pooshi unə kəsətə də goonğa, kə ndzaa vii goonğa goonə zaβə.

³ Ma nyi, kə waazii nyi koonə Njunyi Habaratsə ba'avə Slandana aaciiki. Tə'i ci da məghərovənə ka shanə, palee ka taa ngutə uushi. Ma Njunyi Habaratsa, ci nə: kə ənki Aləmasiihu putə nga 'waslyakəənə gaamə makə sətə shi ənə a nyaahə aasəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, ha'ə na ɔa.

⁴ Ənjə a ngədəgi tə ci, Əntanfə a madəe ka ci agi maməətə ənə, makə sətə shi ənə a nyaahə asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, ha'ə na ɔa.

⁵ Ma daaba'əkii, kə jigagi ci də naakii nə ka Piita, ca jigagi ka masləkee ənə pu'u aji bəra'i əsə.

⁶ Ca jigagi ka saa'i rənwə əsə ka ənə nə'unə tə ci, palee ka gya'ə tufə nə lanənətii. Taa ngahi kə məkə hara ənə ahadatii, amma dənə əndzə'i bəzəkii nə ənəjitə ma'ə da əpinə.

⁷ Ca jigagi də naakii nə əsə ka Yakubu. Ma daaba'əkii, ca jigagi ka masləkee ənə patə.

⁸ Ma nga muudinə kə jigagi ci ka nyi. Taa ngahi ma naakya, paa nyi mbu'i bahə ca jigagi ka nyi, acii kə əki nyi ka shanə,

⁹ nyi nə moodəba'ə nga masləkee ənə patə. Pooshi dəbēe maa ənə a 'wa tə nyi masləkee

15:2 15.2 Gal. 2.1-2. **15:3 15.3** 11.23; Isaa. 53.5-12. **15:4**
15.4 Yun. 1.17; Mat. 12.40; Yooh. 20.9; Slənə 2.24-31. **15:5**
15.5 Mat. 28.16-17; Luka 24.34,36; Yooh. 20.19. **15:7 15.7** Luka
24.50. **15:8 15.8** 9.1; Gal. 1.15-16; Slənə 9.3-6.

ənda, acii kə cibee nyi ka Ikəliisiya nga Əntanƒə.

¹⁰ Amma dagi pwapoonə nga Əntanƒə ka nyi kavə ci tə nyi ka ndzaanə makə sənə dʒii nyi əndzə'i. Pooshi pwapoonaakii ka nyi ndzaanə ka uushi zabə. Kə dʒii nyi slənə də patənə nga ngeeriiki palee ka tii patə. Ma ətsə patə, əntaa nyi saaki dʒii slənətsa, amma putə nga pwapoonə nga Əntanƒə ka nyi dʒii slənətsə ha'ə.

¹¹ Makə dʒii ci ha'ə dʒii əna, taa nyi waazii Njunyi Habaratsa, taa hara masləkee ənji waazii, ha'ə makə ətsa waazii inə patə, ha'ə makə ətsə əsə vii unə gooŋga.

Wabənə aɣyanə maɖənə gaamə aɣi maməətə ənja

¹² Ya əna, makə ma waazanə geenə koonə, kə maɖee Əntanƒə ka *Aləmasiihu aɣi maməətə ənja, iitiitə saŋə banə hara ənji goonə oo'i, pooshi mantə əndə ka maɖənə da i əpinə shaŋa?

¹³ Maci tantanyinə ha'ə, kafa kə ndzaa ci ətsə pooshi Əntanƒə maɖee ka Aləmasiihu.

¹⁴ Maci pooshi Əntanƒə maɖee ka Aləmasiihu, kafa kə ndzaa ci ətsə, uushi zabə nə waazanə geenə, kafa kə ndzaa vii gooŋga goonə ka uushi zabə əsə.

¹⁵ Maci pooshi Əntanƒə maɖee ka Aləmasiihu aɣi maməətə ənja, kafa kə ndzaa ci ətsə jirakənə ciina jirakə aashi Əntanƒə. Acii kə bii inə ka ənji oo'i, kə maɖee Əntanƒə ka Aləmasiihu

15:9 15.9-10 1 Tim. 1.12-16. **15:9 15.9** Af. 3.8; Gal. 1.13-14.

15:10 15.10 2 Koor. 11.23. **15:11 15.11** 1.12; Gal. 1.17-18; 2.6-9.

agi maməətə ənja. Maci tantanyinə oo'i, pooshi maməətə ənji ka madənə shanə, əntaa kadfa paa ci madee ka ci ətsə kwa?

¹⁶ Acii maci pooshi Əntanfə madee ka mantə ənda, Aləmasiihu maa, kadfa pooshi Əntanfə madee ka ci ətsa.

¹⁷ Maci pooshi Əntanfə madee ka Aləmasiihu, kadfa kə ndzaa ci ətsə uushi zabə nə vii goonğa goonə, kadfa ca'ə əndzə'i ma'ə unə ma'upaamə luupaanə nğa 'waslyakəənə goonə əsə.

¹⁸ Kə ndzaa ci ətsə əsə, ma ənjitə vii goonğa ka Aləmasiihu məəki, kadfa pooshi tii ka upaa luupaanə.

¹⁹ Maci ma nənə caama ka aashi Aləmasiihu, wata ka putə nğa əpiinə amaamə tanə, kadfa təgunuunə gaamə palee ka nğa patənə nğa ənji duuniya.

²⁰ Amma tantanyinə weewee kə madee Əntanfə ka Aləmasiihu agi maməətə ənja. Ci nə təkənwənə nğa əndətə madee Əntanfə ka ci agi ənjitə məəki patə. Madeenə ka ci baarii oo'i, weewee ka madeenə nə ci ka ənjitə məəki əsə.

²¹ Dacii əndə rənwə shi wə aahanə aa duuniya. Ha'ə əsə dacii əndə rənwə shi madənə agi maməətə ənja.

²² Putə nğa shiginə nğa ənji dashi Adamu ci patənə nğa ənjə a məətə. Ha'ə əsə, putə nğa ləbənə nğa ənji da Aləmasiihu, ka madənə nə tii agi maməətə ənja.

15:15 15.15 Slənə 1.22; 4.33; 5.30-32. **15:17 15.17** 15.3; Rooma 4.25. **15:18 15.18** 1 Tees. 4.13. **15:20 15.20** 6.14; Kwal. 1.18. **15:21 15.21-22** 15.45-49; 'Wat. 3.17-19; Rooma 5.12,14,18. **15:22 15.22** 2 Koor. 5.17.

²³ Amma ka gërashi ka gërashi. Alëmasiihu nè nga təkəŋwanə. Ma uusəra nga ənyanaakii əsə, ənjitə vii ka ci goonŋa a madə ha'ə.

²⁴ Uusəra nga muudinə a mbu'ya ha'ə. Ma uusəratsa, ci nè saa'itə nè Alëmasiihu a jaala agyanə patənə nga uushi'iitə ca dā nwanjuunə taa dama patə, taa iitə nè baawəfatii patə. Ma daaba'əkii, ca nŋərə nwanjuunə, ca vii ka Əntanfə Dii.

²⁵ Acii ma Alëmasiihu, ci ca dā nwanjuunə nga əna, see maa mbu'ya saa'itə nii kəya jaala agyanə patənə nga ənji daawaanaakii, ca kavə tə tii aatsaa səfəkii.

²⁶ Ma əndə daawaanə nga muudinə, ci nè wa. Tə ci nii kəya uudə ba'ə ka zamaginə.

²⁷ Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i, "Kə kavə ci patənə nga uushi'inə aatsaa səfəkii." Makə nyaahə ənji oo'i, patənə nga uushi'inə ka ndzaanə nè tii atsaa səfəkii, ma ətsa, panŋəranə pooshi Əntanfə kavə naakii nè aatsaa səfə Alëmasiihu. Ci kavə tə patənə nga uushi'inə ka ndzaanə atsaa səfəkii.

²⁸ Ma kavə Əntanfə patənə nga uushi'inə aatsaa səfə Alëmasiihu, kaa ca dā nwanjuunə anətii. Ma Alëmasiihu naakii əsə, ka kavənə nè ci naakii nè aatsaa səfə Əntanfə. Acii Əntanfə kavə taa mi patə ka ndzaanə aatsaa səfəkii. Ma ətsə patə, kaa ca dā nwanjuunə patə agyanə taa wu patə.

²⁹ Ya sanə, ya ənjitə ci ənjə a dā ka tii

15:23 15.23 15.51-52; 1 Tees. 4.16. **15:24 15.24** Dan. 2.44.
15:25 15.25 Jab. 110.1; Mat. 22.44. **15:26 15.26** Səniinə 1.18;
 20.14; 21.4. **15:27 15.27** Jab. 8.6. **15:28 15.28** Rooma 11.36.

baṗētisəma ka putə ɲga maməətə ənjatii, maḍa pooshi maḍənə ɲga maməətə ənji shaɲa, ka mi ci ənjə a ḍa ka tii baṗētisəma?

³⁰ Ya inə əsa, ka mi ḍii inə kədəhə da wə taa guci pata?

³¹ Ndzəkəɲushi'inəkya, ma nyi, ama wə nə nyi uusəra patə. Ma bii nyi koonə ha'ə, aɲii aɲi ḍa maɲushinə nə nyi oo'i, asəkə cii Yeesu Aləmasiihu naamə, ci nə Slandanaamə. Ma ətsə patə, tantanyinə.

³² Maḍa banə ɲga əndə shiɲkinə, kə pii nyi da dabanyinə ɲga bilinə ganə də Afisa. Maḍa pooshi Əntaɲfə maḍee ka maməətə ənja, mi ḍii nə bwatyatə nii kya upaa dava? Əntaa gəḍə a zəmiinə, ina sa, makə ḍii ci doorə ciina əntə kwa?

³³ Goona luuvə ka ənjə a ɲusləgi duunə asəkə ɲunyi rəgwa. Ma ndzaanə da bwaya ənja, ka nə'unə nuunə dərəpatii.

³⁴ Ənyavəmə aagi haɲkala goonə! Goona ḍa 'waslyakəənə ma'ə shaɲə! Pooshi hara ənji ahadoonə shii tə Əntaɲfə. Ma bii nyi ətsa, ka shii ḍavə koonə ayinə.

Kura shishinə daaba'ə wa

³⁵ Tə'i hara ənji na ləgwa, “Də iitə saɲə nə maməətə ənjə a maḍə da i əpina? Tsarə ɲga ɲgutə shishinə saɲə nə təya ndzaanə da ca?”

15:30 15.30 Rooma 8.36. **15:31 15.31** 2 Koor. 4.10-11. **15:32 15.32** Isaa. 22.13; Luka 12.19-20; 2 Koor. 1.8. **15:34 15.34** Mat. 22.29; Rooma 13.11-14; Af. 5.6-17.

³⁶ Ya hē əndə ghatə hiima! Ma slikəriitə cii kwa ləga, see maa bəsləgi zəku'i taabu'u givanəkii.

³⁷ Ma slikəriitə cii kwa ləga, hi'u saakii, əntaa ənfwa ghəmə cii kwa ŋgubə, ka ndzaanə taa səkəŋwa taa tsarə ŋga ŋgutə slikərənə patə.

³⁸ Əntaŋfə kavə tə slikəriitə ka dəvənə makə sətə kadeesəkə ka ci, ca ənəgi ka əndə'i uushi pamə, əntaa slikərənə ma'ə. Taa ŋgutə tsarə ŋga slikərənə patə ka ndzaanə ka ənfwaakii.

³⁹ Patənə ŋga uushi'iitə da əpinə amatii, kama kama nə ləwə ŋga shishinətii. Tsaŋə nə ŋga əndə shiŋkinə, tsaŋə nə ŋga daba, tsaŋə nə ŋga əginyinə, tsaŋə nə ŋga hərəfinə əsə.

⁴⁰ Ma uushi'iitə asəkəntaŋfə, tə'i shishinətii. Uushi'iitə ganə anə hanyinə əsə, tə'i shishinətii. Ma shishinə ŋga uushi'iitə asəkəntaŋfə da ənə ganə anə hanyinə əsə, kama kama nə məghərəvənətii.

⁴¹ Tsaŋə nə məghərəvənə ŋga uusəra, tsaŋə nə ŋga ləgidə, tsaŋə nə ŋga tikisanyinə. Taa ahada tikisanyinə maa, tə'i məghərəvənə kama kama.

⁴² Ha'ə dīi na də də maməətə ənja saa'i ŋga madənətii. Ma shishiitə ŋgədfəgi ənji, ka bəslənə. Ma shishiitə ma'i əsə, pooshi ka bəslənə ma'ə.

⁴³ Madə kə ŋgədfəgi ənji wa, bwaya dag-wakii, ndzaanəkii yadə ŋgeerənə davə. Madə kə madəe ənji əsə, dagwakii ndzaanəkii, da ŋgeerənə əsə.

44 Mada kə ɲɔdɔgi ənji wa, shishinə saakii ha'ə ci ənjə a ɲɔdɔgi. Mada kə ma'i ci əsə, ka ndzaanə nə ci ka malaaba shishinə. Weewee tə'i shishinə saakii ha'ə. Shiimə oo'i, tə'i malaaba shishinə əsə.

45 Aci tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkələkətə ətə bii ci, "Ma əndə ɲga təkəɲwanə, waatoo Adamu, əndə da əpinə amakii ɲji ci." Amma ma Adamu ɲga muudinə, Ma'yanə nə ci, Əndə vii əpinə.

46 Ma shishinə saakii, ci ca 'watəgi shiginə. Ma daba'əkii, malaaba shishinə a shigi.

47 Ma Adamu ɲga təkəɲwanə, də hanyinə ghənyi Əntaɲfə tə ci, hanyinə nə ci. Amma ma Adamu ɲga bəra'inə, dadagyə shi ci.

48 Ma ənji ɲga *duuniyana, makə ɲga əndətə ghənyi Əntaɲfə tə ci də hanyinə nə tii. Ha'ə nə ənji ɲga dadagyə əsə, makə ɲga əndətə shi dadagyə nə tii.

49 Makə sənə pushaamə tə əndətə ghənyi Əntaɲfə tə ci də hanyinə, ha'ə naama ɲgərə pushashinə ɲga əndətə shi dadagyə.

50 Ndzəkəɲushi'inəkya, wiinə sənə cii kya moo banə koonə. Ma shishinə saakii, pooshi ci ka ndzaanə agi *ɲwanjuunə ɲga Əntaɲfə. Ma sətə ca bəslə, pooshi ci ka ɲgərə shishinə ɲga sətə pooshi ka bəslənə.

51 Fatəmə kaa nya ba koonə ma'umbee wabənə. Ma amə, əntaa patənə gaamə na mətətə. Amma patənə gaamə na zə'ugi.

15:45 15.45-49 15.21-22. 15:45 15.45 'Wat. 2.7; Yooh. 6.63; 2 Koor. 3.6,17. 15:49 15.49 'Wat. 5.3. 15:51 15.51 1 Tees. 4.15-17.

52 Darə rənwə, makə mərəkənə nga ginə naama zə'ugi. Waatoo saa'i nga muudinə, saa'itə nə ənjə a fa uura nga uutəma. Maa kə əgi ənji uutəmakii, ka maɖənə nə maməətə ənja. Pooshi əntənə ma'ə. Ma amə əsə, ama zə'ugi darə patə.
*

53 Acii ma shishinaamə ənə ca bəsləgi, ka zə'uginə ka ətə pooshi ka əntənə, pooshi ka bəslənə əsə.

54 Maa kə slənyi ətsə ha'ə, waatoo kə zə'ugi sətə ca əntə, ca bəsləgi, ka sətə pooshi ka əntənə ma'ə. Də ha'ə ɖanə sətə nyaahə ənji asəkə malaaba ləkələkatə ka tantanyinə ətə bii ci, “Kə zamagi Əntanɖə də wa, kə ɖii jaalanə.”

55 “Ya'ə wa, miinə jaalanaaku kwa?

'Ya'ə wa, miinə ngeerənaaku kwa?”

56 Putə nga 'waslyakəənə upaa wə rəgwa nga bələginə taamə. Putə nga *bariya əsə upaa 'waslyakəənə ngeerənə agyanaamə.

57 Amma kuyirii amə tə Əntanɖə! Ci ca vii kaamə jaalanə dacia Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

58 Acii ha'ə kəɖashinyinaaki ndzəkəɳushi'inəkya, kəɳəmə ndihə ndihə, goona gugudə, ndzaamə taa guci patə əgi slənə goonə ka Slandana, makə kə shii unə pooshi slənə goonə ka putə nga Slandanə ka ndzaanə ka uushi zabə.

* 15:52 15.52 uutəma: Mat. 24.31; 1 Tees. 4.16. 15:53 15.53 2 Koor. 5.4. 15:54 15.54 Isaa. 25.8. 15:55 15.55 Hoos. 13.14. 15:56 15.56 Rooma 4.15; 6.14. 15:57 15.57 Rooma 7.24-25. 15:58 15.58 16.13.

16

Tsəkə uushi'inə ka tsakənə də ənji nga Əntanfə

¹ Yoo, ma agyanə tsəkə uushi'inə ka tsakənə də ənji nga Əntanfə, makə sətə bii nyi ka Ikəliisiyanyinə anə hanyinə nga Galatiya, dʼamə ha'ə makə ətsa.

² Taa ngutə təkəŋwanə nga uusəra agi luuma patə, taa wu ahadoonə, wa ca dəkəpaa kwaba makə sətə dəbee ca vii. Madfa kə dʼii unə ha'ə, maa kə shi nyi, pooshi uushi nuuna tsəkə ma'ə.

³ Maa kə shi nyi, ka naahənə nə nyi ləkələkətə, nya vii ka ənjitə ta'i unə, nya sləkee ka tii də kwabatə tsəkətuunə, təya kərə aa Urusaliima.

⁴ Madfa kə nee nyi, kə dəbee nya dzə əsə, ka dzənə niinə da tii.

Sətə nə Bulusə a d'a aakəŋwa

⁵ Ka dzənə nə nyi aahoonə da Makiduuniya. Acii aadəvə dʼii nyi aniya nga dzənə zəku'i.

⁶ Maa kə mbu'i nyi aahoonə, ka ta'avənə nə nyi doonə gi'u. Mbu'u nya kyagi vyanə goonə maa, taabu'u nii kya madfə ka dzənə ka hatə nii kya dzə, una tsəkə tə nyi ka dzənə a rəgwa.

⁷ Ma cii kya moo, əntaa wata dzənə, nya nəhəpaa tuunə, nya pitəgi tanə. Amma agi kanə nə nyi nə nga dzənə ka ta'avənə doonə, madfa kə luuvə Slandana.

⁸ Amma ka ənəginə nə nyi ganə də Afisa zəku'i ca'ə ka saa'i nga kumənə nga *Peentakoosa.

16:1 16.1 Slənə 11.29-30; 2 Koor. 8.1-9. **16:5 16.5** Slənə 15.21;
2 Koor. 1.15-16. **16:6 16.6** Rooma 15.24. **16:7 16.7** 4.19.
16:8 16.8-9 Slənə 19.8-10.

⁹ Acii kə wunəgi Əntanʃə ka nyi rəgwa ɲga ɗa slənə ganə, da bwatyakii əsə nə slənəkii. Tə'i ənji daawaanə lanə əsə.

¹⁰ Mada kə mbu'i Timooti, ɗamə gazhi'waanə ɲga luunə tə ci də bəra'itə cii ka banee də ma'yanəkii. Acii ma ca, slənə ɲga Slandanə cii kəya ɗa makə naaki. *

¹¹ Ga taa wu ahadoonə a bərapaa tə ci. Tsakəmə tə ci, kaa ca dzə aakəɲwa agi wiinaakii agi jamənə, ca ənya aabiiki. Acii agi gəranə nə nyi tə tii da hara ndzəkəɲushi'inə.

¹² Ma ndzəkəɲushi'inaamə Apoolasə, kə kədii nyi tə ci kaa ca dzə ka tsaamətənə tuunə, tii da hara ndzəkəɲushi'inə. Amma ma'ə Əntanʃə maviimə ka ci rəgwa. Ma uuseratə nii kəya upaa rəgwa, kadə nii kəya dzə. †

Muudinə ɲga wabənə

¹³ Nəhəmə noonə na, kəɲəmə ndihə ndihə agi nə'unə, ɗamə gazhi'waanə, ndzaamə də ɲgeerənə.

¹⁴ Wa patənə ɲga slənə goonə a ndzaanə agi uufəshinə.

¹⁵ Ndzəkəɲushi'inəkya, kə shii unə, ma Sətəfanu da yaakii patə, tii nə təkəɲwanə ɲga ənjitə 'watəgi vii goonɲa ka Aləmasiihu agyanə hanyinə ɲga Akaya patə. Kə vii tii natii nə əsə ka ɗa slənə ka tsakənə də ənji ɲga Əntanʃə. ‡

* **16:10 16.10** Timooti: 4.17. † **16:12 16.12** Apoolasə: 1.12. **16:13 16.13** 15.38; Jab. 31.25; Af. 6.10. **16:14 16.14** 8.1; Yooh. 13.34; Rooma 13.8-10; 2 Koor. 6.6; Gal. 6.10; Af. 5.2. ‡ **16:15 16.15** Rooma 16.5; Sətəfanu: 1.16.

16 Agi kədiinə nə nyi acii unə, koonə fa tə tsarə nga ənjitsa. Famə tə patənə nga ənjitə ca slənə da tii ka ciinə rənjwə əsə.

17 Agi moodfasəkə nga i Sətəfanu da Footənatusə da Akayikəsə nə nyi, acii kə mbu'ya tii aahanə ka madəbama goonə.

18 Kə shi tii ka uufagi səkəki makə sətə uufagi tii noonə. Ma tsarə nga ənjitsa, sə nga dəlaginə nə tii.

19 Kə nəhəpaa Ikəliisiyanyinə nga hanyinə nga Asiya tuunə patə. Ha'ə nə i Akila da Pərisəkila da patənə nga ənji nə'unə ətə ca dza də nə gatii asii əsə. Agi nəhəpaanə nə tii tuunə patə agi ləmə nga Slandana. §

20 Kə nəhəpaa patənə nga ənji nga Əntanjə ənə ganə tuunə patə. Nəhəpaaməshinə də ədzəmə rənjwə agi ləmə nga Əntanjə.

21 Nyi Bulusə də ciinəki ca naahə koonə nəhəpaana, kə nəhəpaa nyi tuunə patə.

22 Taa wu nə əndə pooshi ka uufənə tə Slandana, tə'i naalanə ashikii.

Wa Slandanaamə a shi.*

23 Wa Slandanaamə Yeesu a dfa koonə pwapoonə.

24 Agi uufənə nə nyi tuunə patə putə nga ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu.

16:18 16.18 Fil. 2.29; 1 Tees. 5.12. § **16:19 16.19** Rooma 16.5; Asiya: Səniinə 1.4,11; Akila da Pərisəkila: Slənə 18.2. **16:20 16.20** Rooma 16.16. **16:21 16.21** Gal. 6.11; Kwal. 4.18; 2 Tees. 3.17; Filim. 19. **16:22 16.22** Gal. 1.8-9; Səniinə 22.20. * **16:22 16.22** Ma də uura Gərika, 'Marana tha.'

Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə
Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə New Testament

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 2 May 2025

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1